

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXVII. ÉVFOLYAM, 17. SZÁM

ÁRA: 1,80 FORINT

1985. NOVEMBER 7.

Új társadalmi mozgalmak

Klubunk politológiai szorozatának vendége november 13-án Szabó Máté, aki az új társadalmi mozgalmakról és az alternatív társadalomelméletekről beszélget velünk. Egyetemünk minden polgárát szeretettel várjuk!

Társadalomtudományi Klub

Pedagógiai emlékülés

A közgazdász tanárképzés negyven éve

Az MKKE Tanárképző Bizottsága és a pedagógiai tanszék október 29-én A közgazdász tanárképzés 40 éve (1945-1985) címmel emlékülést rendezett az egyetem tanácstermében. Kollár Zoltán általános kari dékán megnyitó szavai után Ballér Endre, a pedagógiai tanszék vezetője, egyetemi docens emelkedett szíjára, s a közgazdász tanárképzés fejlődését befolyásoló tényezőket vette sorra a felszabadulástól napjainkig. A részletes elemzés utáni összefoglaló megállapítások szerint a közgazdász tanárképzést alapvetően befolyásolták: az éppen adott korszak gazdasági fejlődése, fejlettségi szintje; a tanárképzés hagyományai; az egyetemi közgazdászok képzés változásai; a középiskolai szakképzés igénye; a pedagógusképzés általános követelményei; a hallgatók felkészültsége, hozzáállása; az oktatáspolitikai minkdokról helyzete. Ballér Endre hangsúlyozta, hogy a közgazdász tanár-

képzés fejlesztésénél valamennyi meghatározó tényezőt figyelembe kell venni.

Erdői György egyetemi tanár az „A” szakos

tanárképzés történetét

tekintette át. Az 1950-51-ben indult „A” szakos képzés pg és jogi ismeretek szakpárral kezdett működni, felhasználható tananyagok korábbról alig álltak rendelkezésre. Az 1953-54-es tanévben a jog helyébe a gazdaságföldrajz lépett. További változtatások s a tanárképzés ideiglenes felfüggesztése után a hatvanas években a pg-tervezés szakpár alakult ki. A hetvenes évek közepétől megfogalmazott célkitűzések szerint a képzés olyan struktúráját kell kialakítani, amely lehetővé teszi a középiskolák változó igényeinek kielégítését — tehát átfogó áttekintéssel, ugyanakkor bizonyos területeken alapos ismeretekkel rendelkező tanárokra van szükség. Bevezetésre

került az alternatív blokkok rendszere, a pg oktatása ekkor már 9 féléven keresztül folyt. A szak által képzett tanárok a tapasztalatok szerinti többségükben a pályán maradnak, s színvonalas oktatómunkát végeznek. Továbbra is szükség volna azonban a pg oktatásstruktúrájának újragondolására, a tárgyak jobb egymásraépülésének, komplexebb oktatásának megvalósulására.

A „B” szakos tanárképzés történetét Besenyei Lajos, egyetemi docens ismertette, felidézve a régmúlt eseményeit is. A mai értelemben vett „B” szakos tanárképzés 1950-ben indult könyvtári statisztika-szakpárral. Egy időben ez kiegészült tervezés oktatásával is, de később visszatért a két-szakos rendszerre. A fő alapelve a középiskolai munkára való hatékony felkészítés, ennek érdekében különböző specializációk választhatók. A képzés színvonalát mutatja, hogy a két alapszak egyetemi

oktatói állományának közel fele a „B” szakról került ki, elhelyezkedési problémák sosem voltak — sajnálatos viszont, hogy a szak hallgatói általában nem kellő mértékben képviseltetik magukat a TDK-munkában. Az előadó egyebek között beszélt még kiegészítő szak, továbbá a gyakorló iskolák fontosságáról, s felemlítette a régebbi idők nagyjait, felhívta a figyelmet arra a tényre, hogy a közel-múltból jóval kevesebb írásos dokumentum található, az elmúlt néhány évtized nagy egyéniségeiről szinte semmit sem tudunk.

Kerekes Sándor egyetemi

(Folytatás a 2. oldalon.)

Szünet

Oktatási szünet lesz november 7., 8., 9., 10-én. November 10-e munkanap. November 11-én kezdődik a tanítás órarend szerint.

A megújulás lehetősége

A Makarenko utcai épület színháztermében került sor november 5-én, egyetemünk november 7-i ünnepéjére. Lukács Sándor színművész Radnóti Miklós „Himnusz a békéről” című versét szavalta el, majd Révész Ferenc, a filozófia tanszék docense mondott ünnepi beszédet. „Valójában mit ünnepelünk? A múlt egy dicső, világot rengető eseményét?” — tette fel a kérdést, majd így folytatta: „Az is. De sokkal inkább azt a lehetőséget, ami e forradalommal máig tartó kifejlődésével számunkra és a világ népei számára megteremtődött. Ez a forradalom az egyetemes emberi történelem betöltött funkciójával örökre lekötölte nemcsak a világ proletariátusát, hanem az egész emberiséget, a társadalmi haladásban érdekelt minden embert... Korunkban, a XX. század utolsó negyedében, már nemcsak a kommuniztáknak, nemcsak a forradalmároknak — akik kaptak ettől a forradalomtól — hanem ellenfeleik is — akikől ez a forradalom le-

hetőségeket: a korlátlan kiszámányolási, a korlátlan elnyomás lehetőségét vette el — egyre inkább elismerik október jelentőségét. Gyűlöletük nagysága a forradalom szülte Szovjetunióval szemben fonákjáról fejezi ki ezt az elismerést.” A forradalmi események felidézése után az előadó tisztelettel emlékezett meg arról a több, mint százezer magyar hadifogolyról, „akiknek túlnyomó többsége, együtt más népek fiaival a forradalom mellé állt.” A marx forradalom-elmélet és annak lenini továbbfejlesztése körüli történelmi vitákkal kapcsolatban elmondta: „A tudományos kutatás és a világ... ma még számos problémát jeleznek, mint ahogy a gyakorlat is világos elméleti álláspontok hiányában több ponton bizonytalanságot mutat.” Korunkról szólva kifejtette: „... a szocializmus fejlődése több országban új szakaszhoz vagy korszakhoz érkezett. ... A gazdaságban erőteljes fordulatra van szükség a

(Folytatás az 5. oldalon.)

Csáki Csaba, egyetemünk rektora nemrégiben két ízben is az NSZK-ban járt. Tárgyalási nyomán várhatóan új lendületet vesznek a magyar-nyugatnémet közgazdasági jellegű felsőoktatási kapcsolatok. Erről, s útjában egyéb tapasztalatairól érdeklődtünk nála hazaérkezése után.

— Milyen keretben valósult meg a két látogatás?

— 16 magyar egyetemnek van az NSZK egyetemével barátsági szerződése, de közgazdasági jellegű eddig még nem került aláírásra. Az első utazás, ami szeptember 25-től október 1-ig tartott, ennek jegyében, a DAAD (Német Akadémiai Csereprogram Szolgálat), az NSZK ösztöndíj-központjának szervezésében zajlott le. Alig pár nappal később (október 13-tól 18-ig) a magyar rektoroküldöttség tagjaként újra az NSZK-ban

Bővülő nyugatnémet kapcsolatok

jártam. Együtt a két út kiváló lehetőséget nyújtott arra, hogy felvegyük a kapcsolatot az NSZK ösztöndíjakat adományozó szerveivel, megvitassuk a kapcsolatok bővítésének lehetőségeit, meglátogassuk a számítástechnika jöhető egyetemeket, s ugyanakkor a saját képzésfejlesztési terveink szemüvegén át szétnézhettünk a nyugatnémet felsőoktatásban.

— Mely egyetemekkel sikerült konkrét megállapodásokat kötni?

— Úgy tűnik, három egyetemmel tudunk majd közvetlenebb kapcsolatokat kialakítani. A mannheimi egyetem a legnagyobb közgazdasági jellegű felsőoktatási intézmény az NSZK-ban, amelynek már vannak kapcsolatai egyetemünkkel, a szociológiai

tanszék részt vesz egy kutatócsoportban, Andorka Rudolf és Chikán Attila is járt náluk a közelmúltban. A pontosító tárgyalások jövőre várhatóak, amikor a rektorhelyettes el látogat hozzánk.

A második lehetőség az egyik legrégebbi és legklasszikusabb német egyetemen, a freiburgi kulinokzik. Nagy hagyományokkal rendelkező, erőteljes elméleti képzés jellemzi ezt az egyetemet, melynek híres közgazdasági kara adott otthont a neoliberalizmus freiburgi iskolájának (itt dolgozik egyébként a Nobel-díjas von Hayek is). Az egyetem együttműködési készségét egyrészt a közgazdasági elmélet területén, másrészt a közlekedési és regionális gazdasági témákban alánította fel. Már 1986-ban lehetőség

lenne arra, hogy 2x2 hónapra egy-egy oktatót kiküldjünk a két fenti témakörben. A dékán az MTA vendégeként hamarosan hazánkba látogat, ekkor az egyetemre is meghívjuk, s folytatjuk a tárgyalásokat.

A harmadik lehetséges partner a giesseni egyetem, amely a gödöllői Agrártudományi Egyetemen állt eddig kapcsolatban, de van egy nagyon erős közgazdasági karuk is. Giessenben 1986-ban magyar hetet szeretnének rendezni, s szóba került, hogy erre meghívjuk egyetemünk tancsoportját is. Konkrétan érdeklődtek magyarországi részvétési lehetőség iránt — amely három hónapos, az otthonihoz igazodó, annak részét képező program lenne, hasonlóan az amerikai hallgatók képzéséhez — amiért fizetnének, illetve további ki-

(Folytatás az 5. oldalon.)

Jevgenij Jevtusenko:

„NEHOGYMÁ' BAJLEGYENISTÁK”

A vers a moszkvai Pravda 1985. szeptember 9-i számában jelent meg.

Nem minden eszme ered meg,
az aszfaltot bármily mag nem üti át.
Ököllel csapkodta
Archimédész e bolygót:
„Adjatok nekem egy szilárd pontot
s kifordul sarkaiból a világ.”
De nem adták meg neki azt a pontot:
„nehogy má' baj legyen”.

„Nehogy má' baj legyen...” —
az első mozdony kerekei közé —
hogy útjáról letaszítsa,
farönkök dugott a bator világ,
a sebész késébe, amikor megmenteni a szívhez nyúlt,
belekapaszkodtak minden ujjukkal a lódoctorok.

„Nehogy má' baj legyen” —
jólaköltán és nagypojáján
megmorogták a villanyt s az első repülőt.
„Nehogy má' baj legyen” — mondták,
és kerek húsz évet késve olvashattuk
a „Mester és Margaritát” — én s önök.

Az alkoholistának megválni a motyogástól kínok kínja.
Az uborkának az uborkalévesbe
így vagy úgy bele kell ugrania.
De vannak más részegesek is, a gyávaság
alkoholistái, s ez külön kategória.
„Nehogy má' baj legyenisták” — őket festi e szócéska.

Mint akik mindig vedelnek, s már be is vedeltek
a kezük remeg, a lábuk gabalyog,
amikor elébük teszed, hogy engedélyeznék
a poémát és a rajtot,
öt még a vizeslécig is sőhajt s bugyborog.
S mint édes tömlőkön át, a telefonvonalakon
kúszik tovább fűtől fűlig
a motyogás, a hazudás hogy mi készül itt megint.

Gondoskodás a kenyérről,
a hásról,
az öntvényről?

Helyette mindig csak letyefetve,
hogy „nehogy má', hogy nem és ne...”

A vonalban Aggályos Péter.
Ot kéne közösztra küldeni.

Óriás — közállampolgári — számovárként
egész testében aggály, zubog,
Szétolvad végül a rézhomlok,
a forróvíz a varraton kifut.

Nevetségesen világos megint:
„nehogy... csak nehogy... valahogy”.

Kiállításra Filonov képeivel,
úgy hogy ámuljon Páris is?
O, nem. Egésszagot érezve újra a hang:
„Nehogy má', nehogy...”

S míg mindenre szépen fény derülhet,
a nehogy má' bajlegyenisták jóvoltából
elúsznak sorra a kiszírtott évek.

A nehogy má' bajlegyenizmus,
mint az aszály, mindent kiéget.

Széggyen ám szítvárl fogadni
az amúgy is megkésített esőcskéket.

Vannak emberek, akik arra tették fel az életüket,
hogy kijöjjen valami.

És vannak, akiknél a munka egyetlen módja,
hogy ne jöhessen ki semmi.

Tekintetük, ahogyan hozzájuk belépsz,
rászegződök mint a kétágú nyárs,
mintha te, szegény folyamodó,
maga a tamberi farkas volnál.

A passzkrétány, amelyben annyi embert sors pihen,
a halasztás statutyája.

Kérdezel, s rámondja minden problémádra,
farkasnyelven, hogy: „Csétt!”

A határozatok vértjébe öltözöttén, ime,
a mélyfúók lovagjai.

olyan mélyeké, hogy fenékig ott
nem érne Nessie ormánya se.

Minden kloradobogár-járásnál
s a száj- és körömfájás-járványnál jobban
fejelték a kenyeret és a teheneiket,
no meg a szántóvetőket.
Megözevgyült a földanya, megfosztva
a magvető gyengdségétől,
búnak adta a fejét a köles,
s a lóhere elfeküdt megfomnyadva,
és gyökereiben vágta el az ellikzött kalászt
a liszenkószkodás gyakorlata.
Brekegni tanulták a tyúklok, hogy ne kelljen
a gazdának miattuk adóznia.
Vásott munderájában Nehogy má' bajlegyenke,
örize polgártársait az állítólagos ártalomtól,
a kibernetikában nem látott egyebet,
csupa ködöt és misztikát s elcsente
leendő gyermekéink élő a számítógépeket.

És elvette minden újat, e halogatók, a nem engedélyezők
— „Erre nincs precedens” — hadonászták a pecsételkkel,
elfelejtve, hogy öreg puskákkal följegyverzetten,
mezitlában,
tetvesen,
lerongyolódva,
precedens nélküli a forradalom is,
Október forradalma.
És örökre precedens nélküli
Lenin és Majakovszkij.
Nem volt precedens arra,
amit Gagarin tett, az egész földbolygót átülve,
s precedens nélkül való a maggyerekek moratóriuma,
és a béke megannyi matrözbravúrja.
Precedens? Én azt az idét köszöntöm,
amikor a ballisztika szigorú szabálya szerint
kirepülnek a karosszékeikből fejfel lefelé mind
a nehogy má' bajlegyenisták.

Jó hazánk, nagy hazánk,
az irodákból őket kivesd,
katalmasak nálunk a terek, ki oda őket,
egy kicsit szellőzködjének.
Ugyanaz a szín a lobogó és az áthúzó ceruzáé,
de szakadék van e két piros között.
Zászlónkra nem véletlenül van
sarló és kalapács varra,
s nem az, hogy „Hajgyuk: abba...”,
„nehogy má' valami baj legyen.”

HERA ZOLTÁN FORDÍTÁSA

Megjelent az Egyetemi Szemle

A legújabb Egyetemi Szemle — az idei harmadik — már kapható a könyvesboltban. A folyóirat első helyen a hazánk felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából 1985. március 21—22-én rendezett tudományos konferencia előadásai közül néhányat: Hámori Balázsét a szocializmus gazdasági képe átalakulásában címmel, Szabó Katalinét a kisvállalkozásokról, Kappanyos Vincét a fogyasztási mód változásának néhány kérdéséről, Révész Ferencét a szocializmusokról, valamint Kovács Sándor Vátozás és egyetemi szervezet című írását.

Rajtuk kívül is egyetemünk számos oktatója közül cikket ebben a számban: Magyar Beck István a tudományértékelés egy tévútjáról, Csaba László a KGST-országok közötti gazdasági együttműködés néhány időszerű kérdéséről,

Halmi Gábor az állam irányítási jogainak változásairól, Sulyok-Pap Márta a könyvtári irt, Selmeci József pedig a filozófus Varjasról.

Nikodémusz Antal a Tudományos Konferencia rovatban az egyetemen tartott spanyol-magyar közgazdasági vitáról, az állam gazdasági szerepének különböző felfogásairól írt.

A Rudas László pályázatok közül Horváth Sándor Kommunizmus és Politikai gazdaságtan című dolgozatát közli a Szemle. A könyvismertetések Hídeg Éva írta: Káposztás Ferenc—Köncz Gábor—Monigl István A kulturális szféra tervezése című művéről, valamint a Novák Erzsébet szerkesztette kötetéről, amely a III. Magyar jövőkérdési konferencia előadásait tartalmazza.

Az Egyetemi Szemle harminc forintba kerül.

Szakszervezeti választások

Folytatódik a szakszervezet tisztújító periódusa. Legutóbb a munkahelyi bizottságok választották meg a karon és a gazdasági igazgatóságban, illetve a főbizalmiakat a könyvtárban, a rektori hivatalban és a KTI-ben. A munkahelyi bizottságok választásánál az ipari karon és a gazdasági igazgatóságban a titkári posztra is két jelölt volt, a tagokat pedig szinte mindenhol több jelöltből választották. A nyugdíjas tagokat már korábban megválasztotta vezetőségét. Az új tisztviselők: általános kar: titkár Nováky Erzsébet, tagok: Budavári Elemér, Lang János, Ligeti Sándor, Kerekes Zsuzsa; ipari kar: titkár: Márton Ferenc, tagok: Gida Gabriella, Hell János, Magyari B. István, Módos Gyula; gazdasági igazgatóság: titkár: Szekeres Béla, tagok: Mahejszky Ernőné, Lipsey Józsefné, Farkas József, Molnár László; kereskedelmi kar: titkár: Sándor Imre, tagok: Kertész Katalin, Papp Zoltánné, Sipos Zoltán, Juhász Szócs Gabriella, Szalay Péter, Varjas Pál; KTI: főbizalmi:

Szimon Miklósné; rektori hivatal: Mihály Istvánné főbizalmi; könyvtár: főbizalmi: Alföldi Istvánné; nyugdíjasok: titkár: Boér Andrásné, tagok: Kovács Józsefné, Vogronics Istvánné, Lovász Andrásné, Sándor József.

Végéhez közeledik a Kovács Géza vezette jelölőbizottság munkája, aminek eredményeképp hamarosan nyilvánosságra hozza az egyetemi szakszervezeti bizottságba, a társadalombiztosítási tanácsba, valamint a munkahelyi döntőbizottságba javasolt jelölteit. Az ezeket a testületeket megválasztó bizalmi-testületi ülés november 14-én 1 órakor lesz a tanácssteremben. A tisztviselőkre jelölőbizottság tesz javaslatot, illetve a munkahelyi döntőbizottság esetében a rektorral közösen készített javaslatról lesz szó. A jelölőbizottság listája — a pártválasztásoktól eltérően — nem privilegizált a szavazásnál. Ez azt jelenti, hogy a jelölőlistán szereplőknek nemcsak a szavazatok felét plusz egyet kell megszerezniük, megválasztásukhoz, hanem valóban a legtöbb szavazatot kell kapniuk.

Végzett szakkollégisták klubja

Októberben új rendezvény-sorozat vette kezdetét a Rajk László Szakkollégiumban: a végzett szakkollégisták körének klubja. A rendszeresen — minden hónap harmadik péntekén — jelentkező klubestek egyszerre több kollégiumi célt valósítanak meg. Egyrészt szervezeti keretét nyújtják az azonos témával foglalkozó végzett kollégisták — kutatók, oktatók, a gazdaságirányítási apparátusban és a vállalatoknál dolgozók — véleményének kicserélésére, egy-egy téma több szempontból történő megvitatására. Másrészt erősítik a végzett és a jelenlegi szakkollégisták közötti kapcsolatokat. És az sem utolsó szempont, hogy az egész heti munka utáni korszórt nem kell a drága és egyre inkább a rabló-gazdálkodásra berendezkedő vendéglátóipari egységeken meginni.

Az első alkalommal a munka-kaerő-gazdálkodás területén dolgozók kaptak meghívást. A vitaindító előadást Fazekas Károly és Köllő János (mindketten az MTA Közgazdaságtudományi Intézet munkatársai) tartották „Elbocsátás, munkanélküliség, állami gondoskodás” címmel. Az előadók három probléma köré csoportosították mondanivalójukat: a munkaközvetítés korlátozott szerepe a munkanélküliség problémájának megoldásában; a strukturális munkanélküliség problémája, amikor mindenkinek jut munka, de nem a szakmája, lakóhelye stb. szerint; és lehetséges, illetve kívánatos alternatíva a hazai gazdasági gyakorlatban az elbocsátások számát megsokszó-

rozni úgy, hogy a teljes foglalkoztatás állapota továbbra is megmarad.

Az élvezetes, tényekkel jól alátámasztott előadást vita követte, amelyben többek között egyetemi oktatók és hallgatók, az ÁBMH és az OT munkatársai, más kutatóintézetek végzett szakkollégistái vettek részt. A beszélgetés elsősorban a Rába néhány évvel ezelőtti elbocsátási akciója körül folyt.

Összességében sikeres volt az est. A körülbelül 25-30 résztvevő alkalmas létszámnak bizonyult a téma megvitatására, az egymással való kapcsolatok tartalmas erősítésére. Legközelebb november 15-én, 17 órakor „Reform és a területi gazdálkodás” címmel a területi, tanácsai gazdálkodás iránt érdeklődőket várjuk. A vitaindítót Gulácsy Gábor, az OT Tervgazdálkodási Intézetnek főelőadója tartja.

Politikai tábor

Többévi szünet után politikai tábor rendez az egyetemi közélet bármely érdeklődő résztvevője számára az egyetemi KISZ-bizottság. A tábor programjában november 15. és 17. között Gyöngyösön társadalompolitikai, politikológiai, szervezeti és vezetőelméleti, egyetempolitikai és ifjúsági mozgalmi kérdések megvitatása — a megújulás szellemében — egyaránt szerepel. Minden érdeklődő jelentkezhessen a KISZ-bizottságon!

A közgazdász tanárképzés negyven éve

(Folytatás az 1. oldalról.)

docens a „C” szakos tanárképzés „viharos” történetét tekintette át vázlatosan. Ezen a szakon 1965-ben indult meg a képzés, s eddig körülbelül 170-en végeztek itt. Ezzel egy

Új szakmai bázis

van kialakulóban, ami korábban hiányzott. A szak fő profilja, az áruismeret határterületi szakma, ez nagyon megrezisztálta az oktatást. A renegetfele áruismereti tárgy miatt az egyetemi képzéssel nincs befejezve a tanulás a hallgatók számára. Az elhelyezkedés főleg kereskedelmi szakközépiskolákban és szakmunkásképzőkben történik, néha álláshiány is mutatkozik. A szakon tervezett újfajta, áruismeret-kereskedelmi ismeretek szakpárosításra való áttérés számos strukturális változtatást igényel. A hároméves kénszerszünet után idén újrainduló képzés már viszonylag kedvező hallgatói állományra támaszkodhat, mivel a tíz felvetéssel heten kereskedelmi szakközépiskolából jöttek. A tapasztalatok szerint a szakon végzeteknek körülbelül 65 százaléka helyezkedik el az oktatásban.

A szünet után Juhász Ferenc, egyetemi docens a pedagógiai tanszék megalakulásáról és a képzés reformjáról tartott rendkívül részletes, a tárgystruktúrában, az óraszámokban, a tankönyvekben végbemenő változásokat is ismertető, a jelentősebb szemlélyiségeket kiemelő előadást. A pedagógiai tanszéken 1972 októbertől indult meg a tanárszaki munka. 1974-ben sor került a tanárképzés egészének reformjára, a cél az volt, hogy az új képzés jobban feleljen meg az iskolák tényleges szükségleteinek, olyan integrált oktatás valósuljon meg, amely megfelelő alapot nyújt a további specializálódásra. A tanár szakosokat külön iskolázták be. 1980 után kísérlet indult a gyakorlati képzés erősítésére, a gyakorlat és az elmélet komplex oktatásának megvalósítására.

Kovács Géza egyetemi tanár közgazdász tanárképzés és a jövőkérdés kapcsolatáról fejtette ki gondolatait. A jövőkérdés nálunk a hatvanas évek második felében bontakozott ki, az egyetemen is ekkor kezdtek vele foglalkozni. Kezdetben mint kutatószeminariumot hirdették meg (pénzes munka keretében), később

szakszeminárium, majd speciálkollégium lett a tárgyból. Kovács Géza felhívta a figyelmet arra, hogy a tanárképzésben is fel kell vállalni a jövőt, szembe kell fordulni vele a nagyobb bizonytalanság ellenére is. A jövővel való foglalkozás a hallgatókban csökkent, nőtt a jövőtől való félelem, a pesszimizmus. A tanárképzésben oktatott tárgyak meg kéne vizsgálni abból a szempontból, hogy tükrözik-e a jövőben várható strukturális változásokat. Atfogó

Jövöcentrikus elvű pedagógia

oktatást kellene kialakítani. Az oktatási intézményekben növelni kellene az oktatási-nevelési funkciók mellett a szolgáltató funkciókat, sőt el kéne gondolkodni a nyílt egyetem esetleges bevezetésén is. Jobban érvényre kellene juttatni a pedagógiai munkában a „tudni és csinálni tudni” elvet, mert ennek utóbbi tagja napjainkban erősen csorbat szenved.

Az utolsó felszólaló Nováky Erzsébet egyetemi docens volt, aki a tanár szakos hallgatók jövőorientáltságáról beszélt. Módszertani jellegű előadását

(amelyhez írásvetítőt is használt) egy általuk végzett, az ezredfordulóra, sőt későbbre is kitékintő vizsgálat részletes ismertetésének szentelte. A vizsgálat, amelyet két lépésben, 1972-ben, illetve 1981—83-ban végeztek el, a Déphi-módszert felhasználva keresztet választ a tanár szakos hallgatók gondolkodásának változására. Az összehasonlításból egyebek között kiderült, hogy a 81—83-as hallgatók kritikusanban értékelik a jelenlegi helyzetet, vélekedésük alapvetően pesszimizmus, mint 10 évvel ezelőtti társaiké volt, gondolkodásuk rendszereztebb, rámutattak az összefüggésekre is, de az is elmondható, hogy egyes új dolgokban (például számítógépes elterjedése, kiscsoportos oktatás általánossá válása) nem tudtak előrelátóan gondolkodni.

Kollár Zoltán zárszavában sajnálkozását fejezte ki, hogy az emléklést nem sikerült igazán vonzóvá tenni, így meglehetősen belterjes maradt. A jövőről való vita (önálló tanárképzés, vagy közgazdász-képzés mellett pedagógiai ismeretek oktatása) még nem zárult le.

Zs. E.

A tervgazdasági szak követelményeiről

Az elméleti képzés elé

Az oktatási reform konjunktúra-hullámára felkapaszkodva elmondanék egy személyes, ám szerintem közérdekű problémát. Lehet, hogy egyes tanárok nevetnek majd a cikkem, s azt mondják, hogy már megint panaszkodik egy diák a nagy igénybevételre, pedig valójában azt sem tudja, hogy mit kezdjenek az idejükkel. Hát azt hiszem nem egészen így van ez. S különösen nem a tervgazdasági szak hallgatóival.

Előzetesen nézzük át mindazon követelményeket, amelyek jelenleg a felső elvárás a közgazdasági egyetemen végzett diákoktól elvár.

1. Alapos szakmai alapképzettség.
2. A gazdasági folyamatok átlátása, kockázatvállalási és döntéshozói képesség.
3. Legalább egy nyelvből középfokú nyelvtudás.

A jövő feladataira való felkészítés az első tényező elhanyagolása nélkül a második és harmadik tényező erősítésére törekszik. A második tényező különösen nagy hangsúlyt vet egy mindeddig még csak töredékében érvényesített elvre: az önálló alternatív gondolkodásra, autonóm szuverén személyiségre. Erre

még az ez iránt „fogékony” embereknek is egy dolagra feltehetően szüksége van: megpedig szabad időre, szabad energiára. Ezúttal tehát elmondanám, milyen kikerülhetetlen teendői vannak az előbbi követelményeket komolyan vevő egyetemistáknak. Az én heti elfoglaltságaimat írom le, de ezek szintén kivétel nélkül érvényesek a III. évfolyam tervgazdos esőportjára.

Az alapóraszámunk 34 óra. Erre szinte mindre be kellene járni, mivel a szak kicsiny volta (30 fő) miatt az előadások is jórészt gyakorlatnak minősülnek. Sajnos, épp a színterem nem véletlen — ragaszkodnak ahhoz (névsort olvasnak, illetve elég, hogy ott legyünk minden órájukon. Tehát nagyon gyakran a legjobb órákat kényyszerű elhagyni az ember, egyszerűen azért, mert ott általában nincs retorzió.

Emellett még emelt szinten (heti 8 órában, ami plusz 4 óra) tanulunk nyelvet (szinte az egész csoport), mivel az oktatónk is megmondta, hogy egy valamirevaló közgazdász nem tud megenni angol nyelvismeret nélkül.

— Ehhez sokunknál még hozzájön a szociológia (heti 4 óra).

— Ahhoz, hogy a hétről hétre való követelményeknek megfeleljünk, körülbelül heti 20 óra tanulás kellene (hiszen csak a nyelvtanulás kiteszen heti 10 órát, ha komolyan vesszük).

Ez eddig összesen körülbelül 60 óra. Már most akár a második követelményt nézzük, akár pedig azt az irányelvet, amit az egyetemi fejlesztési koncepcióban deklaráltak (tágabban értelmezett értelmiségi funkciók), arra lenne szükség, hogy egy igényes közgazdasági egyetemi hallgató ismerje az aktuális szakcsajtót (Közgazdasági Szemle, Valóság, Társadalmi Szemle, Világosság, Medvetánc, Mozgó Világ, HVG stb.), és ezen kívül látogassa a különböző másodlagos közösségek által szervezett sokszínű és érdekes előadásokat. Hogyha azonban teljességgel nem tudunk megenni a képet, akkor meg kell említenünk a kulturális és sportigények létezését is.

Tehát szerintem így fest a két oldal. En tehát — mint ez gondolom az eddigiekből kiderült — az alternatív képzés színvonalas megvalósítása mellett vagyok, ám az egye-

temünk fejlesztési koncepciójában között megállapítás: „Oktatásunkat átlagos képességű hallgató esetén heti 48—50 óra elfoglaltsággal számolva kell megterveznünk”, én azt mondom, hogy elég lenne 30-35 óra, s a többit legalább hadd tervezzük mi meg... (a heti átlagunkaidó ma Magyarországon 40 óra)...

Itt tennék egy új javaslatot a problémák orvoslására. Egyetemi rögzítés, s akár számonkérés formájában el kellene ismerni azokat a tevékenységeket (s heti óraszámban el kellene fogadni), amelyeket az egyes hallgatók tényleg és érdemben alternatív úton sajátítanak el — például szakkollégiumi kurzusok — s ezeknek a hallgatóknak a heti 20—24 óras alapelőfoglaltság mellett 6—10 óra ilyen alternatív jellegű tevékenységet is el kellene is lehetne ismerni. Persze, ezt csak mindazoknak, akik az ezzel járó nehézségeket is vállalják, mert ezeket a problémákat jól tudom, differenciáltan kell értelmezni, s ezek a problémák csak egy csoport problémái, nem mindenkire érvényesek, de mindenképp figyelemreméltó problémák. S a jövő képzésénél ezeket a szempontokat is figyelembe kellene venni. Mádi László

Felhívás TDK-ra

Határidő: március 3.

Az egyetemi tudományos diákköri tanács az idén is várja az önálló alkotómunkát tükröző TDK-dolgozatokat. Az idei egyetemi TDK-konferencia ideje 1986. április 14—25., a dolgozatok beadási határideje 4 példányban március 3-ára. A pályázatra államvizsgadolgozatok nem adhatók be.

A TDK-díjak: I. díj 3000 Ft, II. díj 2000 Ft, III. díj 1800 Ft, elfogadott, megvédett, de díjat nem nyert dolgozat 600 Ft.

Ezen felül léteznek különdíjak is. Az egyetemi KISZ-bizottság például a következő kategóriákban írt ki különdíjakat:

- A mai magyar politikai rendszer és elemeinek vizsgálata.
- Az egyetemi ifjúság helyzetének, törekvéseinek, mozgalmainak elemzése.
- A történelmi és nemzeti tudat, a közép-kelet-európai népek együttműködésének kérdése.
- Társadalompolitikai, szociálpolitikai kérdések, lakáskérdés.
- Környezetvédelmi kérdések.

A leadott dolgozatok szerzői ol-

dalanként 10 Ft gépelési díjban részesülnek. A TDK-dolgozat fontos szempont az ösztöndíjak (népközüársasági és kiemelt ösztöndíjak), az AIESEC-kiutazások elbírálásánál is. A legjobb dolgozatok közül néhány az évenkénti pozsonyi nemzetközi TDK-konferencián is indulhat. Az egyetem az idén nagyobb gondot fog fordítani a legjobb dolgozatok publikálására, értékesítésére, a tanulmányokba való beszámítására, továbbá a TDK-t segítő tanári munka elismerésére.

A dolgozatok előzetes megvitatására az ősz végén kari TDK-konferenciákat is rendeznek.

Az idei konferenciának külön jelentőségét ad, hogy a kétvenkenti országos TDK-ülésszak közgazdasági szekcióját 1987-ben egyetemünk rendezi. Jó lenne, ha minél több utvós dolgozat születne. Eredményes munkát kíván: a TDK-tanács

Külgazd-est

Móka, kacagás, és egy „szuper vetélkedő, szuper játékvezetővel” (idézet a szervezőktől) várta a vállalkozó kedvű külgazdosokat csütörtökön a Rádayban. Bár a program a meghirdetettnél később kezdődött, de ez nem befolyásolta annak lendületét. Három csapat vetélkedett (V., IV., és II-III. évfolyam) egy nem túl szigorú zsűri előtt. A feladatok között szerepelt léggömbös rock and roll, egy vállalkozó szellemű embernek meg kellett etetni egy tál sörrel, ka-

nál segítségével még merészebb társát. Ez nem is volt olyan egyszerű, mint üvegből inni. Demonstrálni kell az erőt. Rövid tanácskozás után kihirdették a győztest: a II. és III. évfolyam egyes csapatát.

Szókás szerint nem maradhatott el valamilyen táncból. Ezúttal norvég módra rophattak a jelenlevők. Vidám hangulatban kezdődött, ugyanúgy fejeződött be — de jöhettek volna még fölben is.

—ng—



Pályázati eredmény

A KISZ Budapesti Univerzitas Bizottsága közmuvelödségi pályázatán az e felévre rendelkezésre álló mintegy 100 ezer Ft-ból 18 ezer Ft-ot a Közgáz pályázói nyertek el.

Egyaránt 6 ezer Ft pályázati támogatásban részesült a Rajk László Szakkollégium, a Társadalomelméleti Kollégium és a Körösi Csoma Sándor KISZ-alapszervezet.

Általános vélemény szerint az az ember mondhatja magát szerencsésnek, aki nem kényszerül kapcsolatba kerülni semmiféle formában a bírósággal. Válás, pereskedés már önmagában is kellemetlen, amit csak tetéz a gyakran előforduló hosszadalmas pereskedés, a nehezen követhető jogi fondorlat, nem is beszélve a költségekről.

Miután a bíróságnak, bírónak életében színt nem látam, szerencsésnek mondhatom magam. És most tessék. Itt áll előttem egy bíró!

Kiss Gábor jó megjelenésű, barna, szemüveges fiatalember. Külsőjéről ítélve senki nem mondaná róla, hogy bíró. Talán az öltözködése, a nyakendő és a felöltő — ami bizonyára a foglalkozásával jár — üt el a fiatalok szokásos lezserebb viseletétől.

— Egyáltalán, hogy kerül a közgazdasági egyetem padjába egy bíró? — érdeklődtem tőle személyesen.

— Úgy, hogy három évvel a jogászdiploma megszerzése után felvételiztem a közgazdára, és jelenleg első éves hallgató vagyok.

— Minek egy bírónak a közgazdász diploma?

— Az embernek bizonyos ügyek tárgyalásánál szüksége van a közgazdasági ismeretekre, amelyek betekintést nyújtanak a peres anyagok közgazdasági hátterébe. Ezek kívül vannak olyan ügyek, amelyeknek kimondottan közgazdasági vonatkozásuk van. Ilyenek a bank- és hitelviszonyokkal kapcsolatos perek.

A jogi szabályozás is afelé tendál, hogy kiszélesítse ezeket a körét. Egyre több gazdasági konfliktus ölt jogi konfliktust, és e témák minőségi változása is igényli a közgazdasági rálátást.

— A jogászok körében mennyire tekinthető általánosnak ez az érdeklődés?

— Általánosnak nem mondható. De egyre többen va-

Bíró a padban

nak, akik el akarják végezni a közgazdasági egyetemet. Ezek óta hiányolják a jogászok a kiegészítő képzést, ami csak hároméves. Ez az esti tagozat öt évvel szemben sokkal népszerűbb lenne, több jogászi vonzana a továbbtanulásra.

— Hol dolgozol? Milyen ügyekkel foglalkozol?

— Közvetlenül a diploma megszerzése után a Pesti Központi Kerületi Bíróságnál helyezkedtem el. Itt kezdődik el a gazdasági peres ügyek bizonyos köre. Ezek többek között a fuvarozással, szerződésekkal és a helyiségbérléssel kapcsolatos perek egymillió forint értékig bezárólag.

— Milyennek tartod a közgazdasági egyetemet?

— A közgazdasági egyetem számomra jóval nehezebb a jogi karnál. Nehezebbek a tárgyak is, gondolok itt a matematikára és a számítástechnikára. Teljesen távol állnak a munkámtól. Mindennek ellenére a tárgyak tanulását nagyon fontosnak tartom. De nehezebb teszi ezt az egyetemet a folyamatos számonkérés is.

Persze, nem könnyű két egyetemet összehasonlítani. Azt azért elmondhatom, hogy az előadók felkészültek, az előadások felépítettnek hatnak. Engem különösen a gazdaságtörténeti előadások érdekelnek.

Szerencsére a munkaidőm kötetlen, sőt egy héten két szabadnapot is biztosítanak, hogy a perekre fel tudjak készülni. A folyamatos tanulás elég sok időt vesz igénybe, így rendszerint a hétvégeken is tanulok vagy a munkámmal foglalkozom.

— Nagy meglepetést azért az egyetem nem okozhat számomra, gondolom. Eppen hogy csak abbahagyta a tanulást. 28 évvel a nappaliskor kéze is beillenél. Gondolom, bírónak is a legfiatalabbak közé tartozol.

— Ezen a területen az elmúlt három-négy évben jelentős generációváltásra került sor, és ennek következtében a bírói átlagéletkor 30-35 évre csökkent a korábbi évek 40-50 évével szemben. Ez persze nem ment konfliktus nélkül. Ugyanis a fiatal bíró nehezebben tudja magát elfogadtatni. Sok a nő is a pályán. A nőkkel szemben nagy az előítélet, úgy gondolják, hogy az ítélethozatalban a nők szubjektívebbek. Problémáink voltak az újságírókkal is, akik nemegyszer megpróbálták leírni a bírók tevékenységét. Cikkeikben kétségbe vonták a bírói ítélet helyességét és tanácsadókat javasoltak a fiatal bíró mellé. A valóságos helyzet viszont az, hogy napjainkban sokkal bonyolultabbak a peres ügyek, mint korábban. Sok joghézag, szabályzatlan terület, és ezzel kell egy fiatal bírói karnak megbirkóznia.

— Hány ügyed van egy hónapban?

— Ma egy bíróra 30-40 százalékkal több ügy esik a régebbi időszakhoz képest. Egy hónapban 140-150 ügyem van folyamatban. Ezzel szemben az optimális terhelés 90-100 körül van. Ráadásul a feladatok nagy részét otthon végezzük el, mert a bíróságon nincsenek meg a nyugodt munka feltételei sem.

— Mióta vagy bíró és milyen a kereseted?

— A szakvizsgám után az Elnöki Tanács 1984-ben választott meg bírónak. A kezdő fizetésem 5800 forint volt, jelenleg 6200 forintot keresek, ami nem rossz, ha egy fiatal mérnök fizetéséhez viszonyítom. De a bírói kiváltás mellett nem vállalhatok mellékállást. Manapság, amikor a lakosság nagy része a második gazdaságból egészíti ki fizetését, a bírók ebből kimerednek. Vagyis a bíró havi fizetése ténylegesen a havi jövedelme. Ez az összeg viszont nem fejezi ki az etikai igénybevételeinket, sőt lerontja önmegbecsülésünket.

— Úgy tudom, az ügyvédek manapság nagyon jól keresnek. Miért nem lettél ügyvéd?

— A valóság az, hogy a legjobb ügyvédek keresnek a legrosszabbul, mert az alapos munka időigényes, és ez nem fizetődik ki. En hivatástudatból választottam a bírói pályát, de azt is tudom, hogy éppen az alacsony fizetések miatt ma már egyre kevesebben akarnak bírók lenni.

— Tekintélyromboló körunkban talán egyedül a törvénytisztelő bíró őrizte meg az emberek tiszteletét. Téged hogy érint ez?

— Ha hatóságokkal van dolgom vagy orvosnak vagyok, akkor érezhetően nagyobb a tisztelet, ami jölesik, noha nem igénylem. Az én korosztályom a tisztelet helyett közvetlenebb emberi kapcsolatokra törekszik.

— Mondd, milyen emlékedet jelent számokra a közgazdasági diploma megszerzése?

— A jelenlegi munkakörömben semmiyem. Inkább a jövőben lesz ennek jelentősége. Ugyanis idővel nagyobb fajsúlyú ügyeket akarok tárgyalni a Fővárosi Bíróságon.

— Tanulmányaid tegyenek jó szolgálatot munkádhoz és elképzelésedhez.

H. E.

KISZ-bizottság

Új javaslatok, új jogszabályok, új szervezetek

A KISZ-bizottság október 31-i ülésén elsőként a kollégiumokkal kapcsolatos ifjúsági parlamenti állásfoglalás előkészítését szolgáló, Lenger Csaba által készített előterjesztést vitatott meg a testület. Ennek egy lényeges vitapontja volt a kollégiumi pontrendszernek a közéleti tevékenységért adható része aránytalanságának, differenciáltságának újragondolási javaslata.

Az egyetemünkön folyó szakmai-tudományos munka Bányár József által előterjesztett áttekintésében (a diákok, fiatal oktatók munkájáról van szó), a testület többek között megállapította: ösztönözni kell, hogy a tdk-zókkal való foglalkozást tekintésük szakszeminariumi munkának a tanszéken, hogy a jól sikerült dolgozatok vizsgákat válthassanak ki, hogy nagyobb publicitást kapjanak a diákok és a fiatal oktatók munkái. Felvetődött, hogy az AIESEC-ben néha értékes álláshelyektől esnek el magyar diákok amiatt, hogy a fogadó vállalat által adott időpontok beelőztek a tanévbe és a dékán nem egyszer nem járul hozzá az évközel elhalasztásához. Indokolt lenne ennek rugalmasabb kezelése. A testület támogatja, hogy az Economix kissozvetkezett, illetve az Univerisitas szakcsoport szervezésében egy-egy vállalatnál végzett fél-egy éves rendszeres munka szakmai gyakorlatnak számíthat. A KISZ-bizottság szorgalmazza a diákok tudományos munkájának összefogására, önkormányzatára egy tudományos diákbizottság létrehozását (esetleg a tdk-bizottság kibővítése útján).

Ezután az országos vitára bocsátott jogszabálytervezeteket vitatta meg a testület. A tanulmányi és vizsgaszabályzatok országos keretszabályzatának tervezetéről Ferencz Gábor előterjesztése alapján megállapította: abban a teljesítményt kellene ösztönözni, máltányolni, nem pedig a tudás megszerzésének módját vagy a formális jelenlétet. Ezeknek értékelésekor sokkal inkább kellene támaszkodni az egymástól jelentősen eltérő (pl. 2-6 éves képzési idő stb.) intézmények önállóságára. A nem teljesítés, hiányzás szankcionálása továbbra is a számonkéréshez kötődjék, s ne jelenthessen fegyelmi ügyet. A jelenlegi tervezet nem tenné lehetővé a különböző intézményi fejlesztési tervek megvalósítását, így egyetemünkét

sem. A testület hangsúlyozza, hogy az intézményi tvsz-eket demokratikusnak kell majd kialakítani (intézményi vita, ifjúsági parlament, KISZ-részvétel stb.). A fegyelmi keretszabályzat kapcsán Horváth Gyula előterjesztése nyomán a testület leszögezte, hogy a tanulmányi követelmények nem teljesítése nem lehet fegyelmi vétség. A fegyelmi hatáskör ne egyszemélyi (a tervezet szerint jogkör legyen, hallgatói részvétellel. A felvételi szabályzat tervezete saját bevallása szerint is lényegében változatlan felvételi rendszert céloz, bár nagyobb nyilvánosság mellett. A KISZ-bizottság szerint — az előterjesztő Horváth Gyula volt — fokozatosan változtatni kellene a felvételin, mégpedig a kezdeti beviláson alapuló rendszer fokozatos kiterjesztésével és a nyilvánosság következtetés megvalósításával. (A felvételizők ponttranszora is legyen nyilvános.) Az oktatási törvénynek megfelelően az új jogszabály szerint fellebbezni csak jogsértés esetén lehet. A bizottság támogatja e javaslatot, ugyanakkor azt nem tartja helyesnek, hogy bizonyos kitételek gyermekét a felvételi pontszám alatti továbbra is bekerüljenek. A tanítási szabályzat tervezetét elemezve — Lenger Csaba előterjesztésében — többek között az a testület véleménye, hogy a tandíjak, vizsgadíjak, utóvizsgadíjak stb. emelése sok esetben nem indokolt, illetve nem lenne megfelelően differenciált. A tandíjak a tervezet szerint átlagosan háromszorosára nőnének, ráadásul a bevétel az állami költségvetésévé lenne.

Végezetül a bizottság Branyiczki Imre, B. Kiss Tamás, Forrai István és Horváth László előterjesztésében megtagyaltta „Az egyetemi ifjúsági közélet szervezeti rendszerének helyzete, fejlődési lehetőségei” című, az ifjúsági parlament elé készülő koncepciót, illetve annak mellékleteként, az egyetemi hallgatók és csoportjaiknak, szervezeteiknek jogosítványrendszerét. A javaslat célja a hallgatók, hallgatói csoportok és szervezetek jogainak, önkormányzatuknak, önálló lehetőségeinek jelentős bővítése. Fő jogi alapja az új oktatási törvény, mely a hallgatói célokra fordítható pénz- és egyéb eszközök elosztását diákokormányzati szervek hatáskörébe helyezi.

K. — B.

Ifjúsági parlament

Az idei ifjúsági parlamentet az egyetem vezetése november 21-én, csütörtökön, 14.30 órakor rendezi meg a főépület 305-ös termében. A parlament megvitatja az intézkedési terv végrehajtásának helyzetét, illetve kiegészíti azt, megvitatja az egyetemfejlesztési terv és -folyamat aktuális kérdéseit; az új országos ta-

nulmányi és vizsgaszabályzat és más szabályzatok tervezetét; az ifjúsági közélet aktuális kérdéseit. Küldöttkelet választ továbbá a november végén győri felsőoktatási fórumra és tagokat az egyetemi ifjúsági bizottságba.

Minden érdeklődő hallgató és oktatót vár:

az egyetem vezetése

Nemzetközi kapcsolatok

a gazdaságban és a felsőoktatásban

A Hanns-Seidel Alapítvány, a Magyar Kereskedelmi Kamara, valamint egyetemünk szervezésében „Főiskola és gazdaság — az együttműködés lehetőségei” címmel nemzetközi konferenciát tartottak október 23-26-án.

A konferencia költségeit a Hanns-Seidel-Stiftung fedezte, az előadások, viták színhelye az Atrium Hyatt szálloda volt.

Mind a Német Szövetségi Köztársaságból, mind Ausztriából, mind Magyarországról felsőoktatási intézmények vezetői, oktatói, minisztériumi tisztviselői és menedzserek vettek részt a tanácskozáson. Egyetemünkét Csáki Csaba rektor, Bora Gyula tudományos rektorhelyettes, Zalai Ernő (NTI), Máriás Antal (szervezési t.), Sárközy Tamás (jogi t.), Mózes László (KTI) valamint Kovács István (az Economix elnöke) képviselte.

Csáki Csaba „Az új technológia megváltoztatja a gazdaságot és a társadalmat. A fejlődés hatása a főiskolák gyakorlati orientációjára; Az egyetemek feladatai az alkalmazkodásban (állásportok magyar, osztrák és német szemzsgéből)” című vitában képviselte a magyar részvevőket. Mózes László „A főiskolák, mint a gazdaság továbbfejlesztésének intézményei. Az egyetemi-főiskolai oktatók feladatai a továbbképzésben.” című vitához szót hozta.

A kongresszusin részt vevő passauai, regensburgi és linzi egyetemi vezetők meghívták kaptak egyetemünk vezetésétől egy rövid eszmecsere a egyetemi képzés tapasztalatairól, a feladatokról és az együttműködés lehetőségeiről.

Fejleszteni a demokráciát

Márton Ferencet, az ipari üzemszervezés tanszék adjunktusát, nemrégiben választották meg az ipar kari szakszervezeti munkahelyi bizottság titkárnak.

— Úgy tudom, két jelölt volt erre a posztra. Mit gondolsz, miért téged választottak?

— Tíz éve dolgozom a kari szakszervezeti vezetésben. Hetvenötől nyolcvanig a kari vezetőség tagja, utána a munkahelyi bizottság tagja és titkárhelyettese voltam, 77-től emellett a szervezés tanszék bizalmi tagja is. A karunkon eléggé ismernek már ahhoz, hogy merem vállalni ezt a megtisztelő bizalmat. A szavazók 58 százaléka választott engem, a többiek döntő többsége Magyarai Beck Istvárra szavazott. A választás előtt rövid programbeszédet tartottunk.

— Mit tartalmazott a tied?

— Tízéves tapasztalataim birtokában úgy látom, hogy az egyik fontos kérdés a kari közvetlen és közvetett demokrácia fórumainak hatékonyabb működése. Ebből két alapvető szakszervezeti feladat következik: egyrészt a kar dolgozóinak érdekvédelme és érdekképvétele, másrészt a kar vezetőségének támogatása az öt éves képzéskorszerűsítési intézményfejlesztési munkálataiban. Ez volt az egyik legfontosabb programom, de részletesen is vázoltam az elképzeléseimet. Ezek a következők: a kari oktatói érdekezteték rendszeres összehívása és ennek keretében az egyetemi tanácsaok munkájának figyelemmel kísérése. Szeretném ha ezen a fórumon a kar vezetése is rendszeresen tájékoztatná a dolgozókat a munkák állásáról, a feladatok teljesítéséről, a további teendőkről. A kar dolgozóinak érdekvédelmével összefüggő érdemi kérdések megvitatása céljából rendszeresen szeretném összehívni és működtetni a kari bizalmi testületet. Itt napirendre tűzzük majd a bér- és munkaügyi helyzetet, a kinevezéseket, az előléptetéseket, a jutalmazásokat, a szociális ellátást és a költözéssel összefüggésben a munkakörülményeket, a munkafeltételeket. Szeretném, ha a munkahelyi bizottság az eddigigél hatékonyabban működne. Az új egye-

temi szakszervezeti bizottság megválasztása után feladataikból lebotnjuk a kari tennivalókat, a szakszervezetre vonatkozó feladatokat a kar állami és pártvezetésével egyeztetve. A szakszervezeti csoporttervezeteket rendszeresebbé és hatékonyabbá szeretném tenni a bizalmihálózat megfelelő irányításával, mozgatóásával. Ezzel kettős célok van: az információs rendszer eredményesebb működtetése egyrészt, a döntéshozás tisztább, másrészt a visszajelzés, a visszacsatolás érdekében. Körülbelül ezek a leglényegesebb fórumok, amelyek szerintem a munkahelyi demokrácia érdemi kiszélesítését jelentenék.

Szeretném fejleszteni az agit-prop. munkánkat a szakszervezeti tagok politikai nevelésének eredményesebbé tételében. Eredményeket szeretnék elérni a sport és kultúra területén is. Ha a feltételek jobbá válnak, akkor ne csak a teniszre és az úszásra mozgósítsunk, hanem szervezzünk rendszeres testmozgást, futbalozást a dogozóknak. Eddig is adtunk kedvezményes színház-, opera-, és mozijegyeket, most azt szeretném, hogy ezekből ne csak a dolgozók, hanem a családtagok is részesüljenek. Ezt a javaslatunkat már a XII. pedagógus szakszervezeti kongresszus irányelveihez is hozzáfűztük.

Nem utolsósorban a bér-és jövedelmi helyzetet lenne célszerű jobbá tenni, de ez sajnos nem tőlünk függ. Az előbb említett irányelvekből is kitűnik ez, abban ugyanis átfogó bérrendezés szerepel, de a felsőoktatásra vonatkozóan annak sem a mértékét, sem az időpontját nem rögzíti a dokumentum. Még egyszer szeretném hangsúlyozni, hogy a fő kérdés a munkahelyi demokrácia, és minden feladat abból bontható le. Itt szeretném hozzátenni, hogy a karon mind a párt-, mind az állami vezetés részéről meg vannak azok a feltételek, amelyek a szakszervezeti munka hatékonyságát biztosítani fogják. Szeretném is támogatni az állami és pártvezetés munkáját lehetőségeinkhez mérten.

bi



Helybenjárás helyett

Szabó Katalin dékánhelyettes a reformról

Szabó Katalinnak, az általános kar új dékánhelyettesének egy ismert vicc jut eszébe, amikor a felsőoktatási reformról kérdezem: A vicc szerint a tanító sórét küldte a kisfiút, s amikor az pénzért kért, azt mondta: Pénzért hozni nem művészet, pénz nélkül szerezni, az a művészet. A gyerek visszatért az üres korsóval, a tanító persze kérdőre vonta, de ő is hasonlóképpen válaszolt: Teli korsóból inni nem művészet, üres korsóból inni, az a művészet. Ez a reform kulcs-problémája — folytatta —, mert valóban művészetet reformot csinálni pénz nélkül, de ott a másik oldal is, féltő; üres korsót találnak majd mindazok, akik most nem akarnak áldozni az egyetemek megújulására. A reform csak akkor haladhat előre, ha megtaláljuk az embereket ösztönző erőt, s ez persze több, mint pusztán a pénz, amivel megfizetnénk őket.

Fel kellene villanyozni az egyetemen dolgozókat, hogy kirázódjanak mai közérzetükből, s hogy elhagyják a megtapasztalt pályákat, hogy belülről akarjanak valami újat és újat. Célok, esélyeket, lehetőségeket kéne adni az embereknek, hogy legyen miért harcolniuk. Most féltőgözzel folyik az élet az egyetemen, miközben az oktatók idejét millió más elkötelezettség zsilálja szét. Hiszen itt az egyetem falain belül maradváig eddig nem igen lehetett szakmai karriert csinálni a szó jó értelmében, nem kanalizáltak az energiák az egyetem céljai, szükségletei irányában. A jobb jövőhöz távlatok kellenek! Arról sem szabad elfeledkezni, hogy a különböző generációk érvényesülési, önmegvalósítási esélyei nem azonosak, az újaknak, a később jövőeknek sokkal nehezebb a helyzetük.

Ilyen körülmények között nem csak az anyagi megbecsülés gyengül folyamatosan, de az erkölcsi sem erősödik, sőt, mégcsak nem is stabilizálódik, a rés sem szükséges állapot között.

Az ösztönzésen — az erkölcsi és anyagi lendítőerők megtalálásán túl — a másik kulcsprobléma az, hogy reform címén ne valamilyen

ideális helyzetet próbáljunk megcélolni, hanem helyettesítő, „második legjobb” megoldásokról gondolkodjunk. Ne a nagy elvekről tárgyaljunk, ne az optimális megoldásokról, hanem arról, mit tudunk most és itt tenni az előrelépés érdekében, mivel tudunk most előbbre jutni, egy kicsit legalább.

Ez látszólag pesszimista fel fogás, de nem hiszem, hogy másképp is lehetne gondolkodni. Gyakran látom magam körül, hogy sokan az ideális megoldásokra várnak, s annak lehetetlensége esetén inkább semmit, a helybenjárást választják. Szerintem minden lehetséges kis lépést meg kell tenni és minél előbb, annál jobb. Idegesít, amikor azt hallom, hogy lássuk előbb a feltételeket: a központi költségvetési pénzt a reformra, s aztán majd csinálunk valamit. Szerintem az egyetlen konstruktív megoldás annak kiderítése, mit lehet tenni most az adott feltételek között. Jól tudom pedig, hogy az egyetemi közvélemény egy része a tálcán nyújtott pénzt és a teljes, kiérlelt, befejezett koncepciót várja. Ez nem realis várakozás. Hiszen a reformot együtt valamennyien csinálhatjuk csak meg, sőt, részben a forrásait is nekünk kell előteremtünk.

— Mi az, amit szerinted most tenni lehet és tenni kell?

— Az egyetem még mindig meglévő külső tekintélyét pénzre és lehetőségekre kellene váltani. Ki kéne használni azt, hogy az egyetemnek, mint intézménynek a közvélemény szemében még ma is nagy tekintélye van. Persze, nem arra gondolok, hogy díszdoktori, címzetes tanári címeket, vagy bármi mást búcsúcedulaként kéne árulni! De arra igen, hogy az egyetem tanácsába, különböző testületeibe szakértőket, befolyásos személyeket kellene meghívni és élni kellene az ebből adódó lehetőségekkel. Ez úgy tudom, egybevág az egyetemi vezetés szándékával. Meg lehetne próbálni azt is, hogy külföldi alapítványok révén jussunk pénzhez. Vagy az egyetem súlyával, tekintélyével a hátunk mögött az oktatóknak publikációs és munkalehetőséget

keresni, egyáltalán, minden módon és minden területen menedzselni őket. Igazán sajnálom a fiatalokat, akik körülöttem vannak, sok köztük a nagy dolgokra hivatott — méltatlan körülmények szorításában. Tele vannak problémákkal, napi megélhetési gondokkal, érvényesülési akadályokkal. Sajnos, sok elvételt, visszazórtot, a tudomány közéletétől elszigetelt tehetséget látok magam körül. A diákok érdekvétele sokkal jobb, mint a fiatal oktatóké! Jelenleg súlyos megélhetési és érvényesülési problémákkal küzdök, kevés lehetőség, esélyel bíró „kisemberek” vannak az egyetemen, kisemberekkel azonban nem lehet sem nagy reformot, sem nagy tudományt vagy bármi jelentős dolgot csinálni! A saját szűkebb körömben sokszor kell azt érzékelnem, hogy elhagy bennünket a fejlődés fő folyamata és ez nem csak pénzkérdés. Az egyetem lehetne egy kicsit üzlet is, hogy megfizessék a most elfecsérelt tehetségeket. Nagyon nagy szükség volna a valódi, szabad alkotó munkájukra. Hiszen nézzük csak a politikai gazdaságtant: fontos elméleti kérdések maradtak harminc éve megválaszolatlanok. Minden változás — így az egyetemi vagy tantárgyi reform is — persze érdeket sért, s ezek nyílt ütköztetése is elengedhetetlen szerintem. Most nincs senki például, aki nyíltan vállalná, hogy szemben áll az egyetemi reformmal, pedig nyilván jó néhányan vannak, akik idegenkednek a változásoktól, vagy pedig egész más irányban keresnek azokat, mint amerre eljöttünk. Eddig legalább heves viták voltak a reform körül, most átmeneti szélcsend állt be. Pedig le kéne már tenni valamit az asztalra, tanszéki koncepciókat, tankönyveket, vagy azok jó terveit legalább. Ha a jelenlegi várakozó állapot megszilárdul, akkor nem számíthatunk másra, mint az eddigi tartalomra új csomagolásban.

— Ha így látod a helyzetet, miért vállaltál állami funkciót?

— Alkatilag nem a vezetés áll hozzám a legközelebb, de úgy gondoltam, szükséges, hogy cselekvőleg beleszóljak a

dolgoz alakulásába. Egy generáció akkor nő föl, ha be száll a dolgokba és ezzel tudhatni a következő korosztályra is. Nem lehet állandóan csak beilleszkedni a mások által kimunkált keretek közé, miközben az ember látja mi mindent kellene tenni. Egy idő után megérlelődik az igény, hogy kiadja magából mindazt, amit tudni vél, még ha oly sok nehézséggel jár is az. En most legalább háromszor annyi időt töltök az egyetemen, mint korábban. És reméltet adminisztratív ügyet kell intéznom. De nyilván nem ez az értelme, a lényege a munkámnak. Azt érzem eredmények, ha valamicskét javulnának az oktatók szakmai és érdekvé-nyesítési lehetőségei. Ha nemcsak kivételes esetben lennének a tanszékek tudomány-águk első műhelyei az országban, hanem ez lenne az általános. Ha a centrumba, a tör- ténések közéjük kerülünk a közgazdaságtudományokban, és mindenkinél számolnia kellene az egyetemen született eredményekkel. Ha esélyel szállhatnánk be a tudomány versenybe. Mert versenyre lenne szükség a hazai műhelyek között. A tudományban a monopóliumok összehasonlíthatatlanul könnyebbek, mint bármely területen. A magunk szerény lehetőségei között már eddig is próbáltunk tenni valamit a versenybe való intenzívebb bekapcsolódásért. Azt terveztük, hogy összehívjuk az egyetemen a közgazdasági lapok, kiadók főszerkesztőinek fórumát, hogy megismerjék az itteni kollégák munkáját, képességeit, hogy megmutassuk nekik a „publikációs kínálatot”. Nagy szükség van erre csakúgy, mint a szakmától, más intézetektől a külföldi kutató- helyektől való elszigeteltségünk oldására. Úgy tudom, egyetemi szinten is Intenzív munka kezdődött a kapcsolatok bővítésért, a „fő áramba” való bekapcsolódásért.

Egy másik nagy probléma, hogy a hallgatók szemében helyreállítsuk az egyetem, a tanszékek tekintélyét, hogy nekünk szánják energiájuk javarészt. A hallgatókért minden egyes tanszéknek, minden egyes oktatóknak meg kell küzdenie.

M. G.

Fél lábbon álló,

felemás középosztályosodás

LENGYEL LÁSZLÓ, a Pénzügykutató Intézet munkatársa azzal kezdte a Társadalomtudományi Klub politológiai sorozatán október 23-án tartott előadását, hogy azokat a gondolatokat, amelyeket felvázolt, csak néhány hónapja hordozza magában. Megpróbálom a saját szavaimmal visszazórtatni a nagyon izgalmas előadást.

Először a kelet-közép-európai modernizációról, ezen belül Magyarországot utolsó 120 évének modernizációs hullámairól volt szó. Köztudott, hogy ezt a régiót a nyugatias és keleties fejlődés közti köztesesség, vergődés jellemzi. A nyugatias városi, községi, gazdasági egységekből, egyéni stb. autonómiák részleges meg- léte és a keleties hierarchia, az autonómiák teljes hiánya vagy zárványszerű léte egyszerre vannak jelen. A hierarchia csúcán lévő állam többnyire modernizáló szerepet is vállal, ami ebben a régióban a részleges autonómiák megjelenéséhez, megerősödéséhez és a hierarchikus berendezkedés küzdelméhez vezet. Ez jól látszik már az 1867 utáni gazdasági, szellemi fejlődésben is.

A 30-as évek Magyarorszá- gán a szélsőségesen jobboldali, a felzárkózás kényszerétől hajótt országban vetődik fel a századforduló után a modernizáció egy újabb hulláma, nevezetesen egy viszonylag szűk középosztály kiteljesedésének, kiterjedésének folyamata. Ez a középosztály új típusú fogyasztási struktúrájával különböz- teti magát a rendszertől. Ez a réteg nem a termelési rendszerből vezeti le fogyasztási viselkedését, hanem fogyasztása elválik a termelés- től, a munkamegosztásban elfoglalt helye a fogyasztási min- tától, amit követ. Persze ezzel a viselkedéssel csak a kor nagy fejlődési tendenciáéhoz csatlakozik. Az új típusú fogyasztási viselkedésnek két útja van. Az egyik az „észak-amerikai”, amely az árubőség, a választék előtérbe állítására épít, amelynek jól ismert elemei az autók, a háztartási gépek, a utazási lehetőségek tömeges elterjedése. Ezzel szemben a hitleri Németországban az egy- dimenziós modellt valósítják meg, az egy népautó, egy nép- rádió stb. fogyasztási formák realizálásával. A Magyarorszá- gon érintett rétegek persze kö- zelségénél fogva a német utat látják maguk előtt, de ezt természetesen „slendrián” módon, mindenféle keleties, balkánias, amerikai elemeket keverve valósítják meg. Csak hogy amíg az USA-ban a versengő mono- póliumok rendszere és a 30-as évek Németországában az álla- milag standardizált termelés és az autarchia megteremtette ezen átalakulás két fajtájának termelési alapját, addig Ma- gyarországon ez a fejlődés nem talál a gazdaságban bázisra. A nagybirtok oszthatatlansága, mint gazdasági és politikai ta- bu nem engedi meg eme új fo- gyasztási kultúra áttörését a gazdaság felé s egyszersmind kiterjedését sem.

A negyvenes, ötvenes évek megszakitják ezt a középosztá- lyosodási folyamatot, amely a 60–70-es években visszatér. Ismerősek a szlogenek a „fri- zsidér kommunizmus”-ról, vagy látható ez az autó, az utazá- sás elterjedésén, az e területen lezajló választékbővülés- en. Ez emberek fogyasztási szokásai elváltak a népgazda- ság eredményeitől. Ma már senkit sem érdekelnek az új kohók, vagy a Micsurin-féle gyümölcsstermesztési eredmé- nyek, hanem csak az, hogy mekkora az áruválaszték egy országban, hogyan öltözköd- nek az emberek, mivel járnak stb. Ennek többé-kevésbé nyílt vállalása a szocialista fejlődés- nek — eddig legalábbis — ma- gyar sajátossága.

Ez a folyamat azonban nem lóg már teljesen a levegőben, mint a 30-as évekbeli elődje. „Fél lábbon áll”, azaz visszahat a termelésre is. Keresztüljut- va a „töltés-tűrés-bűszkélke-

des” stádiumain kialakulnak autonómiák a gazdaságban is. Elég itt megemlíteni a háztá- ji történetét, vagy a mellék- üzemágakét.

E fejlődés sajátossága — és itt tért át az előző mondani- valójának következő részére —, hogy akik kimaradnak eb- ből a középosztályosodásból (mert konfliktusképtelenek a jövedelemszerzés terén, vagy nincs elég pénzük bekapcsol- lódnia ebbe a bővülő fogyasztásba stb.), azokat semmiféle politikai, gazdasági mechaniz- mus, érdekvédelmi szervezet nem védi eléggé.

Sajátos problémákkal, gon- dokkal alakult az 1956 utáni magyar politikai fejlődés. A kelet-európai országok háború utáni válságai, így az 1956-os is azt a tapasztalatot mutatja, hogy ilyenkor a politikai ren- szert vagy társadalmi-politikai szervezetei maguk is belső el- lentmondásokkal küszködnek, így tőlük függetlenül egyéb po- litikai érdekkifejezési, -képvise- lelti szervek alakulnak, form- alizálódnak. Az elmúlt 40 év során a hatalmi vákuumban létrejövő formalizált politikai szervezetek és a ballasztjuktól megszabaduló „hagyományos” szervezetek nem funkcionál- nak egymás mellett a kiilese- dett ellentmondások elcsitítá- sával, a hatalom megszilárdulása után. Összeolvadások vannak, illetve az informális politikai lehetőségek (nyomáscsoportok stb.) használata kerül előtérbe. A különböző indítatású politi- kai elképzeléseket, értékeket képviselő politikai erők konz- szenzusot akarnak. Ezt a politi- kai akaratok egyetértelmű nyílt elhatárolódása, formalizá- lódása hiányában a politikai hatalom képviselői különböző nyomáscsoportokkal, karizma- tizált személyekkel tudják megkötni.

Bizonyos alapkérdések végül is megoldatlanok maradnak: egy szerteágazóbb, formalizál- tabb elképzelésű szervezet- rendszer nem alakult eddig ki; a gazdasági autonómia nem kellően megbecsült értékünk; a felemás autonómia ideoló- giai korlátokba ütközik; a po- litikai mechanizmus reformja a végtelenségig húzódik. A túl- ságosan informális mechaniz- mus addig működőképes, amíg a megegyéseket kompetens személyiségek kötik, s amíg elegendő anyagi erőforrás áll rendelkezésre a különböző ér- dekcsoportok számára.

Es ezen a ponton fordult az előadás a jelenlegi helyzet jel- lemzésébe, a perspektívák fel- vázolásába.

A VILÁG- ÉS BELGAZDA- SÁGI PROBLÉMÁK felborítá- sá a kialakult status quót, mert a mély válság kezelésé- re nem alkalmas a kialakult mechanizmus. (Egyes ipar-, mezőgazdasági ágak felszámó- lása, munkás és értelmiségi csoportok életmódváltásra kényszerítése nem igazán fér bele az adott keretekbe.) A megoldáskeresés során részben feltűnik egy kemény, diktato- rikus politikai törekvés — időnként napi telefonokkal kezdik irányítani a vállalatok- kat. Részben megjelenik a ra- dikális decentralizálás, piac- orientáltság igénye.

Jelenleg e rángatások közé- pette egy „konzervatív konz- zenzusnak” nevezhető jelen- ség látszik megvalósulni. Azok a társadalmi csoportok, ame- lyek még képesek előnyöket szerezni a szűkülő lehetőségek közepette, megkötik kompro- misszumait a politikai hata- lommal a többiek rovására. Így egyre többen szorulnak ki a középosztályosodásból azok közül is, akik eddig képesek voltak valamiféle érdekvé- nyesítésre, akiket eddig valaki képviselt. E folyamat ellen- pontja csak az autonómiák nyílt, szervezett érdekvé- leteinek alkufolyamata lehet, a fogyasztói gyarapodásból ki- szorult politikai védelem mellett. Inkább a világmé- retekben tipikus fogyasztói vi- se- sés: dések konfliktusa nehe- dedjen ránk a közép-kelet- európai szellemi értékek meg- őrzésével, mint az elnyomor- dás problémájáé.

K. S.

Egyetempolitikai klub Egy fecske nem csinál nyarat

Egy keddi estén a társada- lomtudományi klub egyetem- politikával foglalkozó sorozat- ának Csáki Csaba rektorunk volt a vendége. Az egyetem fejlesztési tervéről tartott elő- adást. Először az előzetes kér- désekre válaszolt.

Arra a kérdésre, hogy ná- lunk lehet-e reform, amikor a felsőoktatás egészében nincs, rektorunk azt válaszolta, hogy ez a kérdés szerencsére csak játék a szavakkal. Nem va- gyunk egyedül a nagybő mér- tetű változást óhajtok táborá- ban.

A feltételekkel kapcsolatban elmondta, hogy a minimális anyagi igényeket a rekonstr- ukció kielégíti. A többi kü- lönböző helyekről megszerzen- dő külső támogatástól függ. Elmondta, hogy az oktatók tá- mogatják a változtatást, de pesszimisták a feltételekben. A jelenlegi tanári testület al- kalmas a reform végigvitelére, de az ösztönzéssel problé- ma van. Oktatóink már ed- dig is külön munkák vállalásá- ra kényszerültek és a terve- zet felelősségteljes kidolgozása elmélyedést és sok időt igény- el. (Mi ösztönzést reméljük, hogy lesznek, akik „lekesé- desből” is tudják vállalni a feladatot, mert szükségünk van rájuk. S csak tisztelettel tudjuk köszönetünket kifejez- ni.)

A diákok helyzete alapvető- en nem változik, ezután is a tanulás lesz a feladatuk, csak másképp. Az egyetem nehe- zebb lesz, de jobban igazodik majd az egyéni képességek- hez azáltal, hogy nagyobb vá- lasztási lehetőséget biztosít. Kollégiumokban felvett kur- zusokra, más egyetemre való áthallgatásokra is lesz lehe- tőség.

A közeljövő feladata a rész-

letes terv, majd a tantervek kidolgozása.

A reformmenedzserstábról rektorunk elmondta, hogy a napokban összeáll a csapat, amelyben az oktatók és a hall- gatók képviselői egyaránt részt vesznek. Ez a stáb a szélesebb köröket is szeretné bevonni, szükség van mindenki tevé- keny együttműködésére.

Új kollégium építésére szük- ség van, de a következő öt-tíz évben erre szerény a kilátás. A tervbe vett uszoda viszont nagyrészt rajtunk áll, azon, hogy mi mennyire akarjuk. Nem olyan nagy méretű beru- házás, hogy összefogással ne lehessen megvalósítani. Csak az a kérdés, mennyire akar- juk, és hogy hol legyen. (Nem sajnáljuk-e a társadalmi mun- kát is követőnk számára.)

Végül kiemelte rektorunk, hogy szükség van a hallgató- ság véleményére, szeretnék, ha az ifjúság felelősségteljesen részt venne a változtatásban.

Ezután Csáki Csaba a hely- ben feltett kérdésekre vála- szolt. Az első kérdés az okta- tásnak a gyakorlattal való kap- csolatára vonatkozott. Rekto- runk elmondta, hogy az el- méleti modul választók több elméletet foglalkoztat, de az oktatás egészében a gy- akorlat nagyobb szerepet kap. A szakmai gyakorlatokat egy- részt az ECONOMIX keretén- ben is meg lehetne oldani, másrészt a szakmai gyakorla- tok pénzkérdéssel való össze- kapcsolását tanvállalati for- mában is célul tűzték ki.

A tudományos kutatás felé való nyitásról azt hallottuk, hogy a Társadalomtudományi Intézet, a Közgazdaságtudomá- nyi Intézet és a Világ- gazdasági Kutatóintézet az egyetemet felvette a kapcsola- tot. Ezentúl nemcsak orradást, hanem esetleg egyes tárgyakat is felvállalnának ezek az inté- zetek. Ezenkívül pedig lehe- tőség volna oktatók és kutatók cseréjére.

Törökbalint jövőre valószí- nűleg meegszűnik. Mi lesz ak- kor az elsőökkel? Azt a vála- szot kaptuk, hogy esetleg üre- sen álló OTP-lakásokba költöztethetnek be. (Persze szer- intem, ha a rekonstrukció el- kérszül, esetleg a Veres Pálné utcában is vissza lehetne állí- tani egy-két kollégiumi szo- bát.?) Mindez csak átmeneti megoldás lehet, szükségünk van egy új kollégiumra.)

A reform a szakkollégiumok- ra és az AIESEC-re is számít, reméli támogatásukat. Az AIESEC-utak pótolhatatlanul fontosak. Elmondta, hogy az AIESEC, továbbá az ECONO- MIX és az Universitas szak- csoport vezetőivel már megbe- széléseket is folytatott. Meg- említette rektorunk, hogy fe- lül kell majd vizsgálni az új rendszer és a tdk kapcsolatát, hiszen a tdk-jellegű pró- bálkozásokat az oktatásba is be kell építeni.

A nyelvigenység kérdése- ről elmondta, hogy a Közgáz- nem nyelviskola. De amíg a középiskolák nem állnak fel-

adatok magaslátán, s nem ad- nak legalább egy nyelvvizsgát, addig meglesz a lehetőség a nyelvtanulásra az egyetemen. A nem nyelvigenység szakokon (mi reméljük, hogy ez az el- nevezés megszűnik), két 4 órás nyelv helyett egyet, de azt kétszer annyi időben tanul- nánk. Ez az egy nyelv termé- szetesen szabadon választott lesz. Ezzel a rektorunk is egyetértett. (Azt hiszem, ezt minden nem nyelvigenység szakra járó szeretné, s legszí- vesebben már jövő évtől így tanulnánk. Csak egy bökkenő van, mi lesz az orosz tanszék- kel?)

Végeztül arra a kérdésre, hogy mikor lesz elégedett, Csáki Csaba azt válaszolta: egyelőre hároméves mandátu- mának végére szeretné, ha be- indulna a főiskolai tagozat, jogász-közgazdász, orvos-köz- gazdaság képzés és a tervezet a bevezetés előtti legutolsó fá- zisig eljutna.

Az előadás nagyon érdekes és őszinte volt. Nagyon fontos lenne azonban, hogy a mi oldalunkról még nagyobb le- gyen az érdeklődés, a tájéko- zottság. Tapasztalatunk, hogy még mindig sokan nem tud- ják, mi fán terem ez a reform, holott a Közgazdászklub, Klub Közlióban sokat olvashat- tunk róla, Tatán, az egyetem- politikai klubon hallhattunk róla. Sok minden múlik rajtunk. Várunk mindannyioto- kat, hogy bármely megfonto- landó véleményeket juttas- sátok el hozzánk, egymáshoz (a kéthetenkénti egyetem- politikai klubon, KISZ-bizottsá- gon vagy bármely újság ha- sábjain keresztül.) Fogjunk össze, mert mindannyian tud- juk, hogy egy fecske nem csinál nyarat.

Csernátó Gabriella

A megújulás lehetősége

(Folytatás az 1. oldalról.)

termelés intenzívebbé tétele felé. Biztosítani kell az áttérést magasabb szervezetszintű és hatékonyságú gazdaságra, amelynek jól elajozott gazdasági mechanizmussal kell rendelkeznie." Az SZKP újjászervezett programját olvasva — folytatta az előadó — "sehol nem találkozunk a reform fogalmával, de mégis oly impozáns megújulás bontakozik ki a ... célkitűzésekből, amelyek már a XXI. századba ívelnek át. ... a feladatok, a megfogalmazások számunkra — azt hiszem — sokszor ismerősen csengenek, de ez mégsem az ismétlődő unalom, hanem a felvillanyozódó érdeklődés irányába hajt. ... a megfogalmazott feladatok természetéből és újszerűségéből adódik a szovjet társadalom politikai rendszere fejlesztésének szükséglete. ... új munkastílus nélkül, azonban, melyet most a program konkrétan is megfogalmaz — hangsúlyozta az előadó — "nehéz lenne előrehaladni a felvázolt grandiózus feladatok megoldásában." Ezek megvalósításához azonban a békés egymás mellett élés feltételeinek biztosítására is szükség van, a szocializmus elemi érdekét kifejező leszerelési javaslatokban a Szovjetunió ezt képviseli. Végezetül felhívta a figyelmet, hogy a társadalmi haladást, a békeért, az osztálymélküli társa-

dalomért vívott küzdelem bizonyult, nehéz és fáradságos feladatát népünknek is vállalni kell, mert erre kötelez történelmi múltunk és jelenünk, valamint a jövőért érzett felelősség." — fejezte be beszédét Révész Ferenc.

Kitüntetések

Szarvas László, a pártbizottság titkára elmondta, hogy Várhegyi Jánost november 7-e alkalmából a Munka Érdemrend arany, Farkasinszkyne Halay Editet bronz fokozatú fűntették ki. Ezután 25 éves párttagsága alkalmából emléklapot kapott Farkasinszkyne Halay Edit, Herédi István, Lajos Sándor, Pohner János, Tóth Gyula, Kádár István, Szarvas László és Ferencz János, Ferencz Gábor, a KISZ-bizottság titkára KISZ-kitüntetésekkel adott át.

A KISZ Központi Bizottsága legmagasabb kitüntéseiben Ifjúságot Érdemremben részesítette Farkasinszkyne Halay Editet, KISZ Érdemremben pedig B. Kiss Tamást, ARANYKOSZORÚS KISZ-JELVÉNY kitüntetésben részesült Rácz Erzsébet (egyetemi és kari tanácsi, SG és Rajk szakkollégiumi munkájáért) és Vizi Izabella (SG). KISZ KB DICSÉRŐ OKLEVÉLben részesült: Bárdi Zsuzsa (egyetemi és kari tanácsi, TDK, Inst-

ruktor), Kántor Csaba (HPCS, PB), Kovács Károly (statistika tanszék — SG, oktatói KISZ), Meleg József (Közgazdász, Közép-Európa klub, Rajk), Orbán Annamária (instruktor, PB), Vácsi József (SG, TEK) és Vojna Katalin (SG). Szervezeti KISZ KB Dicséző Oklevelet kapott a Chorus Oeconomicus és a Ráday klub. Az ünnepség befejezésével a Chorus Oeconomicus kórusművekből adott szép műsort.

Baráti kézfogas



Diplomaosztó ünnepség az iparkaron

Bővülő nyugatnémet kapcsolatok

(Folytatás az 1. oldalról.)

utazási lehetőségeket teremtenének számunkra.

— Milyen intézményeket kerestek még fel?

— Voltunk más egyetemeken is, így például Karlsruhe-ban, Bonnban, Heidelbergben, Kielben, de látogatást tettünk a külügyminisztériumban, a kulturális és kutatási, gazdasági minisztériumokban, a Humboldt-alapítványnál és a már előbb említett DAAD-nál. A rektori küldöttség utazására rendkívül nagy figyelmet fordítottak az NSZK-ban, néhány perc erejéig még Kohl kancellárral is találkoztunk.

— Nyilván mód nyílt megismerkedni a közgazdasági felsőoktatás különböző modelljeivel is a látogatások során.

— Igen, tapasztalataim szerint négyféle modell különíthető el. A klasszikus egyetemeken a szó igazi értelmében vett értelmiségi képzés folyik — működik az áthallgatás rendszere, elég nagy a választási szabadság, amelyet azonban egyértelmű diploma-szerzési feltételek határolnak be. A másik típusnál, a közgazdasági, műszaki főiskolákból fejlődött egyetemekenél, hasonló színvonalú a szakmai képzés, de a választási lehetőségek megmaradnak a szakma keretein belül — a közgazdaság területéről tehát nem lépnek ki hallgatók. Külön modell képeznek az általunk használt értelemben vett főiskolák (itt a gyakorlatorientáltabb képzés dominál), negyedikként pedig az egyetemi és főiskolai képzést egy intézményen belül megvalósító

típust, az ún. Gesamthochschule-t lehet megemlíteni (ezek létrehozásával szemben mind a klasszikus egyetemek, mind a mai politika részéről is elég nagy az ellenállás). Általános tapasztalat, hogy a főiskolákat kivéve gyakorlatilag mindenhol kétszintű képzés folyik, az alapoó kurzusok után az úgynevezett „vordiplomát” kell megvédeniük a hallgatóknak, s csak ezután léphetnek tovább. Érdekes megfigyelésnek tartottam még, hogy a 68-as diákmozgalmak eredményeként kialakult vezetői formákban változások tapasztalhatók — az irányítás és a döntési hatalom (az egyetem autonómiájának megőrzése mellett) újra teljesen visszakerült a professzorok kezébe, s a jelek szerint ez a folyamat a diákság oldalán nem okoz különösebb gondot.

— Végezetül visszatérve a cserekapcsolatokra: diákok, vagy inkább csak tanárok küldését tervezi-e az egyetem?

— Egyelőre inkább fiatal oktatók kiküldését tervezzük, a hallgatók cseréjére csak a későbbiekben kerülne sor. Más formában azonban a diákok már most is kijuthatnak az NSZK-ba, hiszen az AIESEC-gyakorlatoknak éppen ez az ország ma a fő területe.

ZS. E.

Reform-kerekasztal

Egyetemünk minden polgárát szeretettel meghívjuk a Társadalomtudományi klub egyetempolitikai klubszervezetének következő programjára: a „Megújulás alternatívái” című kerekasztal beszélgetésre. A kerekasztal körül: Kerékgyártó Györgyné docens, az ipar kar dékánja, Szabó Katalin docens, az általános kar dékánhelyettese, Szakács Sándor docens, a szakszervezet oktatáspolitikai felelőse, Tóth Tamás tanszékvezető docens, a párt vb oktatáspolitikai felelőse és Forrai István, az ECONOMIX kereskedelmi vezetője, a KISZ-bizottság tagja. A rendezvényre november 19-én kedden 19 órakor a Kinizsi utcai kollégium klubhelyiségében kerül sor. Minden érdeklődőt szívesen várunk! Társadalomtudományi klub

Európa egy asztalnál

Szinte soha nem látott népszerűségbe ütközik három hete az elegáns Budapesti Kongresszusi Központot megközelíteni. Szegény pesti legyek! Ebben a zimankóban egytől egyig kinnrekednek, hacsak nem lóg az öltönyükön, jól látható helyen a belépéshez nélkülözhetetlen akkreditációs kártya. Hiába, ha nem is a félelem, de az — indokolt — elővigyázatosság kézzelfogható légkörében kezdte meg munkáját az európai biztonsági és együttműködési értekezlet kulturális fóruma. A röntgenkapukon és a kettős biztonsági kordonon áthaladó delegátusok bent már sokkal barátságosabb légkörben folytathatják — olykor kicsinyes, többnyire azonban a fórum hivatásához méltó — vitáikat.

A harmadik kosár

A helsinki dokumentumban a kulturális szférát mint a diplomáciai, kereskedelmi kapcsolatok mellett a harmadik meghatározó tényezőt említik. A kultúra ugyanis „hagyományosan a nemzetközi megértés és a béke, a haladás irányában hat, és az általános fejlődési tendenciák összefüggéseinek mai fokán is termékenyítő hatást gyakorol a résztvevő országok általános kapcsolataira” — mondotta Kópeczi Béla művelődési miniszter, a magyar delegáció vezetője a fórum október 16-i megnyitói plenáris ülésén. A helsinki folyamat egyik állomása, a madridi konferencia az alkotás, a kultúra terjesztése és a kulturális együttműködés témakörét ajánlotta a kulturális fórumon megvitatásra.

Nem véletlen,

hogy a meghívó Budapestre szövelt Európa és Észak-Amerika összesen 37 országa képví-

selőinek. A Duna-völgyén ez a csepp kis ország népek, nemzetek kavalkádjában először válik tevőlegesen — s nem csupán gondolatban — békelétező. Először vállalja fel a közvetítés, a tárgyalás, az egyeztetés embert és nemzetet egyaránt próbára tevő szerepét. Történelmi igény teljesedik ezzel — történelmi példát is mutat. Természetes azonban, hogy mindenki a saját háza táján seper. Itt, minálunk büszkén mondhatjuk (bár egy kissé sovány vigasz!): a pezsgő kulturális élet igazán világszínvonalú. E színvonal fenntartását igyekszik biztosítani az a törekvés, hogy minél kedvezőbb anyagi feltételeket teremtsen az ország az igazi kulturális értékek elsajátításához és terjesztéséhez, a tehetségek kibontakoztatásához. Ezt szolgálja az is, hogy csak Európában több, mint 27 országgal van kormányzati szervek nevében aláírt csereprogramunk. Ezt példázza az is, hogy alig van a világirodalomnak olyan nagy műve, amely ne jelent volna meg kitűnő magyar fordításban, nagy példányszámokban.

Szeplők

A négy szekcióban folyó munka során megvitatják a delegátusok — egy-egy ország neves művészei, tudósai, szakemberei — a zene, a képző- és iparművészet, az irodalom, a film-, színház- és videoművészet, az építészet és a műemlékvédelem területén az együttműködés lehetőségeit, a kulturális termékek cseréjét, szabad áramoltatását, a róluk szóló ismeretterjesztés feladatait. E nemes célok megvalósítása közben azonban meg-megtöri a szelid, protokolláris beszélgetéseket az ügyrendi viták heves érvvihara. Úgy látszik, újra beteg emberré nyilvánít-

ják a már egyszer kigyógyult Törökországot. Görög, ciprusi s bolgár küldöttek vadolják a török lakosságot a történelmi örökség rombolásával. Így fordulhatott elő, hogy a folyosón egy jóhiszemű ciprusi egy magyar műemlékes szakembert arra kéri, fejtsse ki: Magyarországon milyen pusztítást okoztak annak idején a muzulmán megszállók. Csalódva vette tudomásul, hogy mi Európa-szeretők büszkének vagyunk arra, hogy hazánk az utolsó állam, ahol még török hódítás korabeli emlékek maradtak. Fintor ez — történelmi. De van benne valami jelképes! Hiszen legyen bár török, szerb, sváb vagy Habsburg-eredetű emlék: mi mentjük, óvjuk. Abban is van valami megkapó, hogy — mivel eredeti funkciójuk visszaállítása finoman szólva: értelmét veszítette — auditorium, könyvtár vagy éppen a Tudomány és Technika Háza kapott helyet vidéki zsinagógáinkban. Történelmi szintű kiengesztelés...

Szeplő azonban a fórummal ünneplő Európa arcán az is, hogy van ország, amely meg sem jelent (talán egyszer nem csupán légvédelméről szóló vicc fog eszünkbe jutni, s többet is tudhatunk róla). Van ország, amely megjelent ugyan, de csupán egy-egy külügyminisztériumi képviselőt delegált a művészek, szakemberek közé. Gondolták az ókori Róma történelméhez már úgyszólván közük van, hogy itt már nincs szükségük kulturális életük kiválóságainak felvonultatására: gyökereik oly egyértelműek, hogy elegendő, ha egy emberként vallott nézeteiket kinyilatkoztatják.

Európaiság

Nem kell viszont lesűtnünk szemünket, amikor az emberi jogok patronját dobják be: hátha pukkan! A mi célunk — s ezt emelt fővel állíthatjuk — a kulturális demokrácia elvének érvényesítése. Hogy Kópeczi Béla megfogalmazta: „Meggyőződésünk, hogy az élethez és a munkához való jog mellett a kultúrához való jog is az alapvető emberi jo-

gok közé tartozik és ennek anyagi alapjait is meg kell teremteni mindenki számára.”

Talán a fórum egyik legalapvetőbb témája az európai kulturális identitás kérdése. Ez lehet a békés egymás mellett élés feltételei javításának egyik alapja. Ez a szándék pedig abban a hihetetlenül gazdag európai kulturális örökségben gyökerezik, amely a maga sokszínűségében is minden ország számára közös. Ez a közös örökség határozza meg az európaiság szellemét; a megőrzendő európaiságot, „amely elismeri a társadalmi haladás szükségességét, a tudomány és a technika szerepét az emberiség életének alakításában, a művészetek jelentőségét az egyén és a közösségek formálásában. De értékként kell őriznünk az európai kultúra sokszínűségét is mint a kulturális fejlődés dinamizmusának egyik nélkülözhetetlen tényezőjét.”

Szembeötlő

az az igyekezet, ahogy a különböző társadalmi berendezkedésű országokból jött képviselők, küldöttek és diplomataok a plenáris üléseken, a szekciók szakmai beszélgetéseiben és a folyosókon megegyezésre törekednek. Kitérnek, hogy a keleti és a nyugati országok között szinte példásan sűrűdömmentesek az érintkezések. Más-kor csontig lerágott témák — „jobb a békesség” — asztalra sem kerülnek. Szembeötlő, hogy majd minden ország — a szocialisták mindenképpen — a béke egyetlen alternatíváját hangsúlyozzák valamennyi fel-szólalásuk végén.

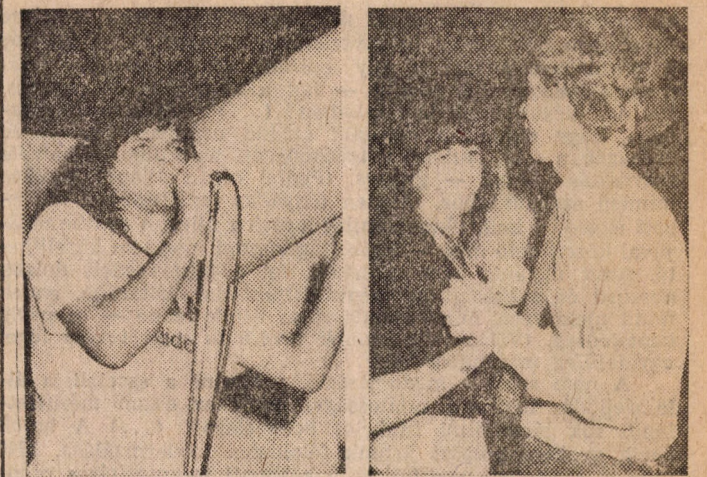
Naptárja mindenkinek van; a profik bejegyezni sem felejtették el: november közepe, Gen! A felelősség terhe mindenkit hajt: le kell tenni az asztalra egy közös megegyezésen alapuló dokumentumot. Le kell tenni, minél előbb, s nem az aranvsütésos egyenruhákba öltözött tábornokok ter-repasztalára! Akkor már késő, s legfeljebb csak a bombázók imitálására hajtogatott papírepülőgépek alapanyagául szolgálhatna...

Merényi Miklós

Égen-földön folyt a tánc

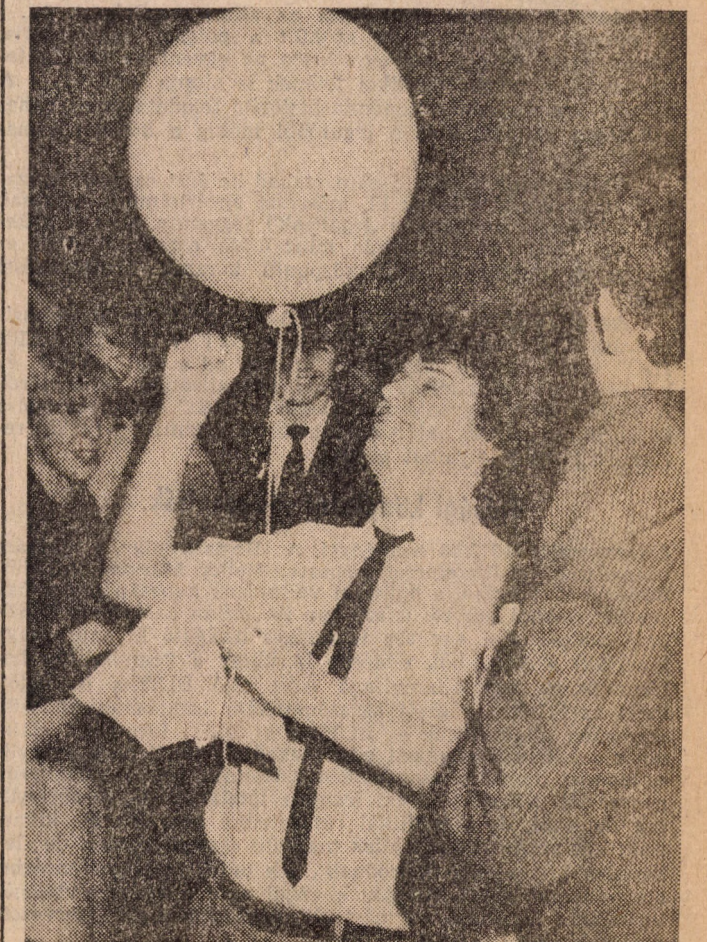
Hagyományos estjét rendezte az agrár szak búcsúzó utolsó évesei számára. A rendezők, szervezők igyekeztek a végzősök számára emlékeztető tenni ezt az estét. Ennek érdekében már kiosztottak előre mindenkinek egy-egy saját készítésű diplomát, egy léggömböt, egy apró (mű)egeret, végül a pályakezdeők anyagi biztonságát esetleg megalapozó borítékos sorsjegyet is húzhattak az érdekeltek. A szerencsésebbek kolosszális nyereseményeknek lehetnek gazdái, hiszen a legnagyobb összegű díjakból akár két darab teperős pogácsát is lehet majd venni, ami, ismerve a kezdő diplomások fizetését, egy frissen végzett egyetemista számára majdan nagy segítség lesz.

A kis ünnepség lezajlása után pedig már semmi nem átkadályozta a „táncot”, ami kifulladásig folyt, csak tomlolasorsolás szakította meg, ahol — stílszerűen — egy élő nyúl volt az első díj.



A Ráday vendége volt: Hobo

Hangulatban.



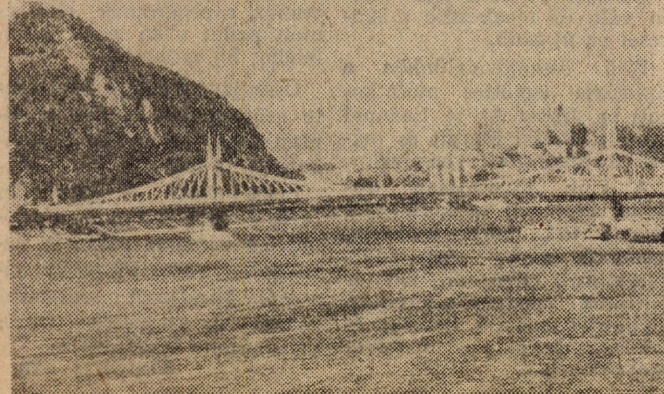
Nyertem (Fotó: Nagy Gábor)

A társadalomtudományi klub programjáról

A társadalomtudományi klub egyetempolitikai szervezetének november 19-i programja a megújulás alternatíváiról szóló kerekasztal-beszélgetés. A politológia klub vendége november 13-án Szabó Máté az alternatív mozgalmakról; november 27-én pedig terveink szerint a jugoszláv öngazdáltsági modellről lesz kerekasztal-beszélgetés. December 3-án a Rajk Szakkollégiummal közösen Kéri László lesz a vendégünk. A köz-

művelődési klub programja november 12-én erdélyi magyar költők megzenésített versei Czipott Géza előadásában. A Közép-Európa klub vendége november 20-án a szlovákiai magyar Irodalmi-népismereti kör. A rendezvények (december 3. kivételével) keddenként a Kinizsi, szerdánként a Makarenko utcai kollégiumban zajlanak.

Társadalomtudományi klub



A TÁRSADALMI SZEMLE 1985/10-es számában jelent meg POZSGAY IMRE: NEMZETI EGYSEG, KÖZMEGEGYEZÉS, DEMOKRÁCIA című írása a Hazafias Népfőnt VIII. kongresszusa elé.

„A társadalom annál stabilabb, egyszersmind annál kézzelvezetőbb, minél szélesebb az egyetértés az ország helyzetének megítélésében, a legfontosabb feladatok kijelölésében és minél nagyobb a lehetőség a konkrét megoldási módokat megvitatására, illetve a kivitelezésben az egyéni és a csoportos kezdeményezések kibontakoztatására. (...) Valódi, nem megrendelésre és rendezvényeken produkált aktivitásra csak az az állampolgár képes, aki tisztában van saját szerepével, jelentőségével. Az elkövetkezendő évek feladatainak megoldásában alapvető jelentőségű, hogy miképp határozzuk meg az állampolgár helyzetét, szerepét, hogyan szélesítjük ki azoknak a politikai, jogi, közigazgatási, gazdasági és kulturális intézményeknek a körét, amelyekben

önállóan, tehát felelősen

folytathat közösségi tevékenységet. A szocialista jövő szempontjából sorsdöntő, hogy az új társadalom pártot, tömegszervezeteket, államot, gazdaságot, közoktatást, közművelődést magában foglaló nagy intézményrendszerét (...), nyilvánosságát hogyan gazdagíthatja tovább az állampolgárok felelős részvételével az önkormányzati, egyesületi kezdeményezésekben. (...) A nép gyakran ösztönösen cselekszik. (...) De ha egy nép — mint a miénk — nemzetté formálódott, egyedül pedig állampolgárnak tekintik, akkor egyenként és együtt is felelősen viselkedik. A továbbiakban ehhez még az kell, hogy közéleti törekvései az egyesületektől az önkormányzatokig, a képviselők megválasztásától a gazdasági vezetők megválasztásáig intézményes és garantált formákat ölthessenek. (...) Ilyen tanulságok és tapasztalatok bírtokában szembe lehet szállni a babonával, hogy a nép (...) képtelen felogni a gazdaság- és a társadalomirányítás követelményeit. Azokban, akik így gondolkodnak, mélységes pesszimizmus él a néppel szemben, amelyet csak spontán módon megnyilvánuló tömegként tudnak elképzelni. (...) A szocializmusban is az egyéni, csoport-, réteg- és osztályérdek sajátos követőrendszerén keresztül érvényesül a társadalmi érdek. (Ezért) nagy figyelmet kell fordítani a következőkre: az emberek mindennapi szükségleteinek kielégítésére anyagi és szellemi téren egyaránt (...); nem születhetnek nagy, átfogó politikai lépések addig, amíg annak szükségessége a tömegben nem tudatosul, nem odázhatók viszont el azok a döntések, amelyek igénye a társadalomban megfogalmazódott; a párt a munkássztyálistól, a néptől kapta megbízatását, irányító szerepét, ezért tevékenységének fő módszere a meggyőzés; elhatározásainak világosaknak, érthetőeknek, a megbízatást adó nép által ellenőrizhetőnek és felülbíráhatóknak kell lenniük” — írja többek között a népfőnt főtárgya.

A VALÓSÁG 1985/8-as számának kiemelkedő írása SÓLYOM LÁSZLÓ professzor MIT SZABAD ÉS MIT NEM? című tanulmánya.

„Mit szabad és mit nem? Elvileg mindent szabad, amit nem tilos. A gyakorlatban azonban mintha fordítva lenne: mindenütt és mindenben engedélyt, felhatalmazást (...) vagy legalább igazolást és igazolványt követelnek. (...) Tilosban járok, ha nem tudok valamely konkrét jogra hivatkozni? Hiszen vannak általános szabályok is: (...)

az alkotmányos szabadságjogok

az emberi jogok! Am minél általánosabb a szabály, amelyre hivatkozhatunk, annál bizonytalanabb a jogom. (...) Létezne a jogbizonytalanságnak egy szürke zónája, mely — számomra befolyásolhatatlanul — hol a kegyes arcát mutatja, hol a „féllegáltsással” tart sakkban? (...) Szomorú tapasztalat, hogy nálunk a második attitűd uralkodik (...): az önmagában álló, „autonóm” tevékenység, ha túllépi a banális fogyasztás világát — gyanús. (Pedig olyan állapot, amikor minden szabadsághoz, minden tényállás legalitásához kifejezett engedély kell, társadalmilag is csak a félelem szürke zónájával közelíthető meg — logikailag viszont meg sem közelíthető. Amit ugyanis nem vennének fel a megengedett dolgok abszurd és gyakorlatilag megvalósíthatatlan feltárába, ennek mind megtevése, mind elmulasztása tiltott lenne — ez pedig képtelenség. (Viszont valaminek tevése és nem tevése lehet egyidejűleg megengedett!) (...)

A nem szerves modernizáció, valamint a szocialista államfejlődés történeti sajátossága miatt az állam mérhetetlenül sok társadalmi funkciót bekebelezett. (...) A bajok egyik gyökere polgári jogunk féldadals modernizálása. 1945 után a „szocialista szektor” és a központi tervutasításos rendszer az egész „nagy gazdaságot” de facto kiragadta a hagyományos polgári jog hatásköréből, s a (...) polgári jogi intézményeket teljesen összefonta az államigazgatással. (...) A passzív fogyasztói létre szűkült a polgári jog szférája, amely pedig valaha par excellence az egyéni szabadság területe, sőt a polgár politikai létének is alapja volt. (...) A polgári jog alapvető autonómia-biztosító feladata és az ehhez szükséges változások is a legutóbbi időkig a háttérben maradtak. (...)

Ahhoz, hogy a szabad-nem szabad határai egyrészt a szabadság javára épüljenek ki, másrészt egyértelműek, biztosak (és a közérzet számára is „legálisak”) legyenek, arra is szükség van, hogy az autonómia mint érték emancipálódjon az eddigi nyomoztató államközpontú korszak beidegződéséi alól.”

Az IFJÚSÁGI SZEMLE 1985/3-as számának érdekfeszítő írása KÉRI LÁSZLÓ „AJTÓNK ELŐTT A LÁNCRÁVERT IDŐ” című esszéje. Plasztikus képet ad a mai 35–38 év körüli humán értelmiség politikai szocializációs élményeiről. A kiscserekkor „egyenlőség a szegénységben” életformájától a 68 körüli nyiladozó határokrig, amatőr-műzsmákig, rockig, reformmögig ívelő folyamat gazdag

ifjúsági közéletét megosztják

összenyomják 1972/73 eseményeit. A Demszky-ügy, a Lukács munkásságával összeforrott népszerű Heller, Márkus, Hegedűs, Széllényi kiátkozása, a politikai változások kapcsán sokan úgy érezték, sokkal többről is szó van itt. Aztán az 1974-es KISZ-határozatok után egy sor tehetséges hallgató kivonul (vagy kizárják) a KISZ-ből, előtérbe kerülnek a végrehajtók; beborították az államvizsga előtt álló ELTE-s hallgatókat, mert az SG-ben végzett oktatómunkája izgatásnak minősül, szigorúan államosítják az ELTE-n az SG-t; 1976-ban kihirdetik a kötelező pályázati elhelyezkedést stb. E hatások nyilvánvalóan markáns csoportokra osztották meg e pályakezdő generációt. Kiket ellenzéki irányba taszított; kik megpróbáltak dolgozni, de a politikai részvételből nem kértek, kivárának; kik megpróbálnak hűek maradni eszményeikhez, de lehetetlen helyzetekbe sodródnak; kik teljes reménytelenségbe, alkoholizmusba taszítódnak; s végül nem kevesen elvtelenül beállnak a könyöklő, egymást túlléhegő karrierista „szervezet-emberek” közé a hatások által.

B. K. T.



— Mik formálták a te első anizs-csillagaidat?

— A kezdeti élmények nem voltak valami örömteliek. Apámat közvetlenül születésem után politikai okokból elítélték, s végigjárva az ötvenes évek leghírhedtebb börtöneit, csak 1956 februárjában térhetett haza. Ez elve rányomta a bélyegét egész gyerekkoromra, amellyel kapcsolatban egy kamaszévem óta költői kézikönyvemé vált műből, Marina Cvetajeva írásainak magyarul Fogoly lélek címen megjelent könyvéből idézek egy rám is jellemző mondatot: „Gyerekkorom legfőbb szenvedélye a félelem meg a szánalom volt (és még a düh, meg a bánat, meg a védelmezés), ahol ezeknek nem volt táplálékuk, onnan én is hiányoztam.”

— Sok versedben (például a „gyönyörű „Károlymájori muzsikuskoban”) foglalkozol nagyszüleiddel.

— Igen, az igazi nevelőim ők voltak — halálukat a mai napig sem tudtam elfogadni, gondolatban itt élnek velem. Szép szavú, fáradhatatlanul mesélő nagyapám, Péter volt az, aki költővé nevelt. Emberségre oktatót, tőle tanultam meg versül beszélni, a lehetőségekhez képest humánus módon élni. Nagyanym is sokat foglalkozott velem, nagyon korán megtanultam olvasni, a világlírá javát pedig beszélni tudó korom kezdetétől folyamatosan, meglehetősen nagy „adagokban” edesanyám ismertette meg velem.

— Kézből hogyan alakult a sorsod?

— A folytatás sem volt sokkal könnyebb és egyszerűbb. Mint nagyon védtelen felnőtt gyerek, természetesen a leg-
elemibb önvédelemre sem voltam felkészülve. — Jóformán gyerekkéjjel, szegedi bölcsész-kari éveim elején kötöttem meg első házasságomat. Ezzel párhuzamosan, az abszolút védtelenség ellenére a gyakorlati életben meglepően gyorsan eligazodtam, 20 esztendősen családfenntartó lettem. Az egyetem után alberlet, szükséglakás, rövid pécsi tanárkodás következett, majd 1973 elején — már a második férjemet — Aszódon telepedtünk le, itt született meg harmadik és negyedik gyermekem. Pestre 1982 nyarán költöztünk. Itt először a Móra Kiadónál dolgoztam, jelenleg pedig az Új Tükör levelezési rovatánál vagyok, s egyre több munkát kapok a Magyar Rádiótól is.

— Írói-költői pályád korán

kezdődött. 18 évesen a keszthelyi Helikonon saját verseiddel és egy T. S. Eliot-fordítással aranyérmert nyertél.

— Igen, elég hamar elkezdtem verseket írni. Szegeden is tagja voltam az Egyetemi Alkotókörnek, de rengeteg egyéb elfoglaltságom (fordítás, magánórák) miatt nem tudtam igazán velük lenni. 1976 őszén elvittem egy csomó verset Kormos Istvánnak, aki átadta őket a Szépirodalmi Kiadónak, s már ősszel szerződést kaptam az első kötetemre, amely csak 1979-ben jelent meg „Heléna bánya” címen. A második kötetemet, a „Hárlakalitat” már Mórész-öszöndíjjal írtam, ez tavaly jelent meg. Időközben elfogadták harmadik kötetemet, amely „Ez is történelem” címen fog megjelenni. Júniustól egy évre elnyertem a Soros-alapítvány ösztöndíját, s most a negyedik verseskötvelem anyagán, s prózai munkáim kötetbe válogatásán dolgozom.

— Megjelent könyveidben gyakran találkozhatunk a régi idők nagyjainak: Janus Pannoniussnak, Szenci Molnár Albertnek, Tóthfalusi Kiss Miklósnak, Bod Péternek a nevével.

— A vállalkásuk az, ami évszázadok múltán is hatással volt rám: mindazokat az anyagi és erkölcsi javakat, amiket külföldön összegyűjtöttek, feláldozták a nemzeti kultúra gazdagítása érdekében, s ezek után még ők váltak áldozatokká. Női „elődeim” is ebből a korból vannak, Petrőczy Kata Szidónia például (akitől írói nevemet

is kölcsönöztem), aki szenvedélyes fájdalomát, csapódást férjével kapcsolatos kesergését szenvedéllyel teli, olykor meglepő fordulatokban gazdag lírává lényegítette, vagy Árva Bethlen Kata, akinél az áthatolhatatlan gyász kuitsza ragadott meg.

— A maiak közül kiket tartasz mestereidnek?

— Mindenekelőtt Jékely Zoltánt — rendkívüli, megalakult nem tűró költői tisztasága (hosszú évekig inkább nem publikált, de semmit sem írt paracsra), pátosmentes hazafisága, kultúrája és formakultúrája miatt. A költőnközül talán Nemes Nagy Ágnes és Rab Zsuzsa nevét említhetném meg.

— A közelmúltban elhangzott Orpheusz panaszra című rádióműsorból számomra az derült ki, hogy te egy olyan Orpheuszt örökítettél meg versedben, illetve olyan orpheuszi szituációt éltél meg, amelyben Orpheusz nem vállalja azt, hogy visszahívja Eurüdikét az alvilágból. Ehhez kapcsolódva hád kérdezem meg, melyik számodra a legversíhletőbb férfiútus?

— Nevezhetném mondjuk Peer Gyntnek, Tannhäusernek, vagy bárkinek az „öntörvényű „sziget-emberek” közül. Olyan férfire gondolok, akit nagyon nehéz az emberi keretek és lehetőségek között „megváltani” és „feloldozni”, boldoggá tenni. A feladat nagysága és nehézsége az, ami inspirál benne. Egy ilyen férfinak nem lehet gáttalanul szerelmét vallani, ezért kell gyakran allegóriához vagy alúzióhoz (utaláshoz) fordulni, már csak azért is, mert a koriatok nélküli vallomások manapság inkább terhére vannak az embereknek, mintsem lelkesítenék őket.

— Nagyon fontos számodra a mese — ezt egy másik rádióműsorodból tudtam meg.

— A mese és a költészet összefüggései világosak, de a mese ezen túl is jelentős szerepet játszott-játszik az életben. Egyrészt nagyapám kíváncsiságomra vége-hosszainc mesélésére gondolok, másrészt arra, hogy körülbelül 13 éve kiscserekek között élök, következképpen sokat kell mesélnem, sőt olykor magam is mesébből kilépett lenyenyé válok a gyerekek között. Fordításaimban sem vagyok

hűtlen e területhez, az utóbbi években egyik legkedvesebb munkám a napokban megjelent „Kis Kukac Könyv” című angol gyermekkönyv fordítása volt.

— Meg tudnád-e fogalmazni versfilozófiádat?

— A tartalmi lényegét talán így tudnám kifejezni: a vers részben eszközök annak, hogy az ember, mint halandó lény, kevésbé érezze súlyos tehernek, legyőzhetetlennek a halált. A vers egyrészt valamelyest meghosszabbítja szerzője sorsát az időben, másrészt (s ez a fontosabb), feltámaszthatja és megőrizheti azokat az embereket, illetve a nemzet történetében azokat az eseményeket, dolgokat, amik a költő számára a legfontosabbak voltak.

Formai oldalról: ragaszkodom a zárt formákhoz, vagy legalábbis ahhoz, hogy az egyéniségemhez és mondani-
valómhoz nem illő képi töbzódás helyett a verslogikára támaszkodjam, líráim érvelő típusú. Többen emlegették velem kapcsolatban a szereplirát is. Azt hiszem, korántsem arról van szó, hogy feltétlenül maszkok mögé bújva tudom csak saját közlendőmet kimondani. A versebe bevont, esetenként valóban a szerepszerűség látszatát adó személy arra kell, hogy mondani-
valómat erősítse, vagy ha úgy tejszik: a példa erejével hasson.

— Újabb verseidet olvasva, változást érzékelek a megjelent két kötet anyagához képest. Egyrészt hosszabb verseket írsz, másrészt a hangulatvilág is megváltozott.

— Szó sincs arról, hogy első két kötetemet megtagadnám, de nincs szomorúbb dolog annál, ha egy költő portréja állólép. A már lezart harmadik kötetemmel politikai, történelmi, közéleti témák felé tágitottam ki a kört, a készülő negyedik pedig remélhetőleg érzelmi világom nyitabbá választ, s ugyanakkor elmélyülését fogja tükrözni. Az érzelmi kiszolgáltatottságból, úgy érzem, most értem el arra a pontra, amikor egyedül is megtudok állni a lábamon — pontosabban öszszgyűlt annyit „fénytartólk” bennem, hogy elviseljem, ha elfordulnak tőlem azok, akik-től igazán függök. Ez persze ellentmondásos folyamat, mert ma is vannak perceim, amikor úgy érzem, alá kell rendelnem magam az erősebbeknek. Nem vagyok még olyan kiegyensúlyozott, mint az egy felnőtthez illik, de ez nem jelenti azt, hogy ne lennék biztos magamban. Fő célom azt elérni, hogy ne kelljen megalkuvásra kényszerülnöm meglevő emberi kapcsolataimban, önmagam lehessek, s ne kelljen lepleznem azt, hogy sok megőrzött gyerekség van bennem.

— Egyik versedben minor poet-nek, azaz kisebb költőnek nevezted magad.

— Igen, így egy nagyon régi versemben, egy kivételesen keserű pillanatomban neveztem magam — vesztetre, mert ez azóta is levakarhatatlan rajtam ragadt. Ellenben a másik címét, a trefás sírfeliratomból vett „polihisztérikát” készségeggel vállalom ma is.

Zsubori Ervin

Petrőczy Éva

Képes beszéd

„Ifjúság mint sólyommadár...”

A kezére betört vad égi madár szerepét végezte tül rég túl a sólyom-időn (ez végzete is!) csak vállalnia kellett.

Mit: „kellett” — Ma nem így igaz ez, Zsinór (hosszabb-rövidebb, a Gazda szeszélye szerint!) és báronycsuklya nélküli létben

nem lenné már a helyét.

SZERELEM



Fotó: Sass Ákos

Homály-klub

A Homály-klub ötlete tavasszal merült fel bennünk, amikor az EFIN ideje alatt egy este nagy vita alakult ki az egyetemi kiabokról. Többen hiányoltuk egy irodalmi jellegű klub működését és elhatároztuk, hogy ösztől megpróbálunk szervezni egyet.

Október 17-én a terv valóra vált, és megkezdte működését az új klub.

Első összejövetelünkön a Szélsőruza együttes mutatkozott be, József Attila, Ladányi Mihály, Szécsi Margit és mások megenészített verseivel.

A klub „hivatalosan” irodalmi klub, de ez korántsem jelenti azt, hogy kizárólag irodalmi esteket szervezünk. Szeretnénk teret adni amatőr zenészek bemutatkozásának, különböző témájú beszélgetéseknek, fiatal előadóművészeknek stb.

Második klubestünkön az Igric együttes játszott. Ez fiatal zenészekből álló amatőr társulat. Nagyon jól öszszeválogott műsort mutattak be európai népek dalaiból és táncából.

Az estek „homály” jellegét néhány gyertya biztosítja. Minden alkalommal működik teaház, a programok előtt és után pedig ritka zenei felvételeket hallgathattok.

Összejöveteleinket kététhente csütörtökön tartjuk a Kinizsi utcai kollégium klubjában, 19 órától.

Legközelebb — november 14-én — Márai Enikő előadóművész verseket mond és beszélgetést vezet Piliánszky Jánosról. Mindenkit szeretettel várnak a szervezők: Ókrösseknek, fiatal előadóművészeknek stb.

Kisgyörgy Éva

Egyetemvezetők a Szakkollégiumban

A HÓNAP ELEJÉN egyetemünk gazdasági vezetői jártak a kollégiumban, október 28-án pedig újabb egyetemi vezetőket köszönthettünk a diákbizottság szokásos hétfői estői ülésén. Csáki Csaba látogatott el hozzánk Szarvas László kíséretében. Mindketten ez év első felében kerültek jelenlegi funkciójukba. Az érdeklődés igen nagy volt, a kollégium tagságának kb. háromnegyed része volt kíváncsi vendégeinkre.

A beszélgetést Fábrián Tamás, a diákbizottság titkára kezdte, aki ismertetést adott arról, milyen fontosabb események történtek a kollégiumban a nyárelő óta. Beszélte az évzáró nyári táborról, amely az idei szakmai munkát alapozta meg, majd értékelte a IV. Országos Szakkollégiumi Találkozót, és kitért annak utóéletére is. Majd szólt a tanévnyitói kollégiumi gyűlés fontosabb témáiról, a kollégium technikai feltételrendszerének jelenlegi állapotáról és a megkezdődött fejlesztések jelenlegi állásáról, a kollégium belső közösségi életéről. Kitért a kollégiumnak az állami vezetéssel, az egyetemi pártszervezettel, a KISZ-bizottsággal, valamint a tevékenységcentrumokkal kialakult alapvetően rendezett, többségében igen jó kapcsolatrendszerére is. Majd a beszélgetés legfontosabb témakörére, az egyetem hosszú távú fejlesztési tervére tért át. Elmondta, hogy régenvált reformkonceptió született. A szakkollégisták egyetértéssel a tervezett alapvető gondolatmenetével, főbb megállapításaival; így az értelmiségi képzés hangsúlyozásával, a jelenlegi szakstruktúra felülvizsgálatával stb. Ugyanakkor kiemelt né-

hány — a jelen fázisban talán szükségképpen — elnagyolt részletet, így pl. a kollégiumokkal, azok szakmai profiljával és a tdk-vel kapcsolatban, amelyeket érdemes lenne a további közös gondolkodás során finomítani. Ezután felajánlotta a Szakkollégium részvételét a reformfolyamatban; részint a már jelenleg is folyó „Szakkollégiumi oktatás” két kurzusának, illetve a Soros-pályázat útján esetlegesen kidolgozandó további fejlesztő munka eredményeinek és tapasztalatainak átadásával, részint a kollégiumnak, mint kísérleti terepnek a felkínálásával néhány kidolgozandó tárgy-blokk, tematika kipróbálására.

EZUTÁN CSÁKI CSABA vette át a szót. Elmondta, hogy a jelentős mértékben megújult egyetemi vezetés képviseletében nemcsak a személyes ismeretség megteremtése a célja látogatásuknak, hanem a napirenden lévő fejlesztési koncepcióval kapcsolatos tartalmi beszélgetés legalább ilyen fontos. Kiemelte, hogy a szakmai munka színvonalának emelése egyetemünk egyik leglényegesebb kérdése. A szakkollégiumban folyó tevékenység — és ebből külön is kiemelve a „Szakkollégiumi oktatást” — egybevág mind a közép-, mind a hosszú távú tervekkel, sőt már mai aktualitással is vannak. Másfelől a reformfolyamatban való részvételünk még számos konkrétizáló beszélgetést, egyeztetést és illesztést igényel. Összességében az állami vezetésben megvan a szándék, hogy támogassa a Szakkollégium tevékenységét, és több fontos ponton támaszkodjon rá a képzésfejlesztés során.

Ezek után kitért a DB-titkár által felvetett problémákra. A tdk-vel kapcsolatban arról beszélt, hogy ha komolyan vesszük a második fokozaton az emelt szintű képzés motivumát, akkor ott hovatovább alapkövetelmény lesz egy dolgozat elkészítése. Egyetértett azzal is, hogy a kollégiumoknak nemcsak lakóhelyeknek, hanem közművelődési centrumoknak is kell lenniük, szakmai profiljal is ki kell egészülniük, és építeni kell az öntevékenységre. Másfelől az elemi férőhelyek hiánya miatt az egyetemvezetés figyelmébe ma még jórészt a fizikai feltételrendszer megteremtésére irányul elsődlegesen. Ezután beszélt az egyetemkorszerűsítés menetéről konkrét, előttünk álló lépéseiről.

VÉGÜL A IV. ORSZÁGOS SZAKKOLLEGIUMI TALÁLKOZÓRÓL is beszélt, amely „változatossá tette a rektori időszak első szakaszát”. Kiemelte, hogy a jövőben fontos az ilyen fajta rendezvények körültekintőbb politikai menedzselése.

Szarvas László kifejtette, hogy a kollégium kapcsolatrendszerének differenciált az egyetem különböző szervezeti vonatkozásában, de még a pártbizottságon és a vb-n belül is. Szívesen látna a korábbihoz hasonló intenzívebb kapcsolattartást a kollégium és a pártbizottság között. Véleménye szerint a szarvasi találkozó értékelése, annak vitája elősegíthetné a kapcsolatok szorosabbá válását. A párt vb értékelése a pozitív megítélések mellett számos kritikai elemet is tartalmazott. A tábor igen nagy fontosságú volt, és létező igényt elégített ki; a szakszerűséget tüzte ki célul, de támválasz-

tásában a tudomány és a politika, politológia határán mozgott. A viták során előkerültek direkt politikai kapcsolódások, de végül is nem ez hangsúlyozódott. A táborot helyenként a kidolgozatlan jellemezte — így, több kérdésre nincs ma kielégítő tudományos válasz sem. Összességében elmondható, hogy egyetlen rendezvény nem befolyásolhatja egy intézmény létezését és megítélését.

A szakkollégiumok helye és szerepe elismert egyetemünkön, ezt több tényező — mint például egyetemi ünnepekkel való megbízás — is igazolja. A pártszervezet továbbra is nagy figyelmet szentel a Szakkollégiumnak, és — természetesen nem kötelező jelleggel — témákat és előadókat szeretnének ajánlani, javasolni a kollégium számára. Szeretnék, hogy a Szakkollégium a helyenkénti kritika mellett is a pártszervezetet politikai háttérnek tekintene.

Ezt követően beszélgetés kezdődött a jelen lévő szakkollégisták kérdéseket fogalmaztak meg, alapvetően a mindenkit leginkább izgató egyetemi reformmal kapcsolatban, amelyekre rendre válaszoltak a vendégek. Olvank kérdések merültek fel, mint: Kik fogják menedzselni a reformfolyamatot? Mi lesz a modulok tartalma? Mekkora a reformmal kapcsolatos konszenzus az egyetemen? Mekkora lesz a választási lehetőség? Milyen külső szellemi forrásokat szándékoznak bevonni a fejlesztés során? Mely fázisokban és milyen lehetősége lesz a hallgatóknak a reformfolyamat véleményezésére?

Bakacsi Gyula

Milliók milliója

Utazunk. Vonaton és HÉV-en, villamoson és buszon. Távolági és helyi járaton, hétfőn és hét közben. Valahová mindig érkezünk.

Autóbuszállomás. Távolági, kalauz nélküli járat. Tömeg. Lökdösődés. Várakozás. Odabenn itt-ott még szabad ülőhely. Végre feljutunk. A busz már indulna, de... Szóváltás, kiabálás hátulról. A vezető hátranez. Idősebb, 45 év körüli nő kiabál. — Erre figyeljenek oda, ne a kutyára! A nyakába hányanak az embernek, az nem baj! De a kutyáért megszólalnak! Hányini meg szabad!

A tömeg egy pillanatra megdermed. A tekintetek a panaszosra szegeződnek. A sofőr hátramegy. — Ki hányt itt?! A kutyás hölgy mögött megszólal egy 20 év körüli fiú. — Én hánytam. Véletlen volt.

Takarítsa össze! Vagy fizessen 100 forintot! — förmed rá a vezető. — Nyissák ki a hátsó ajtót. Le akarunk szállni! A levegőben enyhe rókaszag. Nyílik az ajtó, néhányan leszállnak. Célbaveszik a következő járatot. Mások az indulást sürgetik. Végre elindulunk. Egy katona és civil barátja közben megjegyzéseket tesz a kutyás hölgyre és a négy lábúra. A dalmát egy riadtan lapul az ülésen. Egy idősebb úr a hölgy védelmére kel. A busz utasai több táborra szakadnak. Egy részük vigyorog. Ingencirkusz... Más részük nem tudja, hogy sirjon vagy nevéssen. Vannak kutyabarátok és -ellenzők. No és a közönyösök. Diszkrét fejelfordítás, kibámulás az ablakon. Mintha itt sem lennének. Illetve: amiről nem vesznek tudomást, az nincs. Ósrégi filozófia.

Ebből elég. Fejemre húzom a walkman fejhallgatóját. Lennon a szeretetről énekel. A külvilág némajátéka: a szemekben gyilkos indulatok, szinte izzik a levegő. Egyesek öltre mennének, ha nem a buszon lennének. A vezető idegesen gesztikulálva beszélget az egyik utassal. Néha a kormányhoz kap és ránt egyet rajta — a buszt az úton kell tartani.

A fiú újra hány. Ránézésre nehéz lenne megállapítani, hogy csak részeg, vagy tényleg van valami baja. Mindenestre leokádja magát a ballondzsokit.

Félúton lehetünk. Kutyás hölgy, idősebb úr és a katona: szidalmak oda és vissza. Gyűlölet. A kutya értelmes szemében félelem. A fiú arcában egy csepp vér sincs — már látszik, hogy nem jól van.

„Paint it black” üvölt a fülemben Mick Jagger. Ezen nincs mit — válaszolom neki magamban.

Új utasok szállnak fel. Megsimogatják a kutyát. A gazdi büszkén néz körül. Senki nem méltatja figyelemre. Méla tekintetek a párás ablaküvegen — talán szeretteikre gondolnak. Tőlük bármi történhetne — nem látnak, nem hallanak, nem beszélnek. Nem lehet bajuk... (?)

Feltűnnek a célváros fényei. Már nem tart sokáig. Utazunk. Valahová.

Budai János

Washingtontól a pápuák földjéig

Távol-keleti hangulat. A falon a Ramajana jelenetei, előbb egy expresszív-szürreális Garuda-madár (az indonéz népzenei jelvénye). A társalgószalon hatalmas faragott Buddha ül, a másik szobában pedig (ahol végül leülünk a házigazdával, Molnár Istvánnal) remekművek elriasztói vigyázzák a ház nyugalmát.

— Ön 1952-ben a műegyetemen végzett, gépészmérnöki diplomája van — mégis, életében leginkább diplomataként dolgozott.

— Szerencsésnek mondhatom magam, mert a diplomaták főleg a humán értelmiségiek közül szoktak kikerülni. Én három éve dolgoztam az egyetem után a Csepel Autógyárban, amikor a Külügyminisztériumhoz kerültem át diplomataszolgálatra. Végzettségemnek sosem éreztem hátrányát, műszakis szemmel egész más-ként nézi az ember a dolgokat, sok mindent észrevesz, ami felett különben elsiklana.

— Mi volt az első külföldi állomáshelye?

— Első kihelyezésem Washingtonba vitt — a hidegháború legkeményebb éveit éljük éppen. Az 1956-os magyarországi események is itt értek. Nagyon nehéz volt reális képet kapnunk a hazai helyzetről, mert a közvetlen összeköttetés megszakadt, s csak az amerikai tömegkommunikációs eszközökből szerzhettünk mi is (sokszor torz, valótlan) információkat. Nagy volt a csábítás, hogy kinnmaradjunk (az ottani hivatalos szervek mindent megtettek ennek érdekében — vagyont, állást ígértek, hivatkoztak még a magyar népredekeire is), de a diplomáciai gárda egységesen a hazajövetel mellett döntött.

Washingtoni tartózkodásomnak volt egy érdekes mozzanata (ezt a történetét még sehol sem írták le eddig), ami arról is tanúskodik, hogy egy diplomatának mennyiféle feladatot — adott esetben még kulturális feladatot is el kell látnia. 1956 augusztusán értesítettek bennünket, hogy Jávora Pál fontolgatja a hazautazás

gondolatát. Én kaptam a megbízást, hogy keressem fel New York-i lakásán. Egy nyilvános fülkéből hívtam fel: „Molnár István vagyok a magyar k...” — azonnal félbeszakított, s csak ennyit mondott: „Szeretettel várom!” Egyedül fogadott, a felesége dolgozott éppen. Elmondta: 1946-ban azzal csalódtak, hogy ha kijön Amerikába, akkor 1 millió dollárt juttatnak a magyar hadiárvának, s ő is nagyon magas fizetést fog kapni. Hamarosan kiderült, hogy egyikből sem lesz semmi — pénzt nem küldtek, s évekig vándorszínész-társulattal jártak, „echós-szekerrel” járt a városokat, hogy élni tudjon. A hírhedt „brain drain” („agy-kivonás”), „agy-kicsábítás”) áldozata lett ő is. 1956-ra honvágya olyan erőssé vált, hogy elhatározta, hazajön. Három kérészt intézett a magyar kormányhoz: kapja vissza hűvösvölgyi villáját; kapja vissza örökös tagságát a Nemzeti Színháznál; ne helyezze vidéki szintársulathoz. Ha ezeket teljesítik, hazajön. Sajnos, október 23-ig a válasz nem érkezett meg Magyarországról, így Jávora Pál csak 1957 februárjában jött haza.

— A következő kihelyezése Londonba szült.

— Igen, 1960-tól három évig mint műszaki-tudományos attasé Londonba kerültem. Az volt a feladatunk, hogy figyeljük: milyen irányokba, milyen trendek szerint fejlődnek a műszaki tudományok a fejlett tőkés országokban. Látogattuk az egyetemeket, üzemeket, kutatóintézeteket, laborokat és sok szaklap vezetőjével is szoros kapcsolatunk volt. Innen megint van egy esetem, amiről — ha dicsekedni akarnék — azt mondhatnám: egy kicsit én is hozzájárultam a magyar-angol rákkutatási kapcsolatok kiszélesítéséhez. Egy fogadáson történt. Leültünk beszélgetni Koller Pioval, az akkor már neves rákkutatóval. Koller Pio magyar-bencés pap volt korábban, de kilépett a rendből, mert a dogmákat nem tudta összeegyeztetni a kuta-

tási eredményeivel. Skóciába ment, majd a háború alatt leköltözött Londonba, s intenzíven rákkutatással kezdett foglalkozni. Elmondta nagy fájdalommal: 1928 óta nem volt Magyarországon, mert félt, hogy bántódása lesz. Sikerként meggyőzőm, hogy amióta elhagyta az országot alaposan megváltoztak a viszonyok, s nyugodtan hazajöhet. Ezt követően inkongnitóban haza is látogatott (az újság csak visszautazása után adott hírt a dolgról). Később aztán rendszeressé váltak ezek a hazautazások, s az ő révén is fejlődtek a rákkutatási kapcsolatok, megnőtt az Angliába kiutazó kutatók száma.

A következő két évet is Londonban töltöttem el, mint a követség ügyvivője — ekkor elsősorban a politikai munkával kellett foglalkoznom.

— 1969-től (négyéves kitérő után, ami alatt az Országos Atomenergia Bizottság Nemzetközi Osztályának vezetője volt) ismét diplomáciai szolgálatba került, ezúttal mint Djakartában akkreditált magyar nagykövet.

— Negyvenéves éves voltam ekkor, talán a legfiatalabb magyar nagykövet. Indonézia rendkívül elmaradott, ugyanakkor csodálatos, természeti szépségekben gazdag, hatalmas ország — életem legszebb öt évét töltöttem itt.

Jól jellemzi az országot a régi elnök, Sukarno mondása: „Ha ma leszárom a marsall-botot a földre, az holnapa kivirágzik. Ha holnap kihúzom, akkor olaj tör föl a helyén.” Az a bizonyos „ha” azonban mindig ott volt, a botot nem szűrték le és nem húzták ki. Őrült a népszaporulat, elmaradt az ipar, monokultúra a mezőgazdaság. Olyan kedvező az éghajlat, hogy nem inspirálja az embereket többletmunkára, hiányzik a piacra termelő szemlélet. Másfelől azonban az emberek borzasztó kedvesek, ha egy fehér udvariasan szól hozzájuk, nem nézi le őket, akkor mindent megcsinálnak érte.

Feladatunk a követségi kettős volt: egyrészt fejleszteni a gazdasági kapcsolatokat, újakat hozni létre, másrészt az 1965-ös Szuharto-féle hatalomátvétel előtti rendszer alatt létrejött kapcsolatokat feléleszteni, s az akkor folyósított több millió dolláros, hiteleinket valami módon visszacserezni (sikerült elérni az átütemezést, a törlesztés azóta is folyik).

Voltak persze kevésbé „súlyos” feladataink is, például utaztattunk. Az én nagykövetségem alatt járt ott a Csepel focicsapata, mint az első külföldi csapat 1965 után, aki szerepelt az országban (Szuharto is kinn volt a meccsben — korábban maga is üzte ezt a sportot). A foci külföldön nagyon népszerű — ez akkor derült ki, amikor a fővárostól 1500 kilométerre, egy kis jávai faluban jártunk, s megtudtunk, hogy magyarok vagyunk, egyből Puskás nevet kiáltották felénk.

A legemlékezetesebb élményem azonban Nyugat-Írán (azaz Pápua Új-Guinea nyugati felének) meglátogatása volt. Itt a mai napig kórkoszaki állapotok uralkodnak, s bizony az emberiség sem ment még ki teljesen a divatból.

— 1974-től hat évig újra más jellegű munkát vállalt: a Magyarok Világszövetségének lett a főtájkár-helyettese. Mit fontos tudni erről a szervezetről?

— Megfogalmazott célja a nyugati országokban élő magyarok kulturális és nyelvtanulási igényeinek kielégítése. Ennek keretében ezernyi tevékenységet végez a Világszövetség — tankönyveket ad ki, gyermektáborokat, néptáncfolyamokat szervez, filmekkel, rádiós anyagokkal látja el a külföldi egyesületeket, s másosor esteket is rendez. A számukra, kiadja kéthetente 75 000 példányban megjelenő folyóiratát, a Magyar Híreket, és sorolhatnám még tovább. Nagyon érdekes munka volt, szerettem csinálni, bejártam közben egész Latin-Amerikát és Ausztráliát is. Ausztráliában körülbelül 75 000 magyar él, ebből 45 000 a mai Magyarországról, a további 30 000 többsége pedig Jugo-

slávia területéről vándorolt ki. Ezek a jugoszláviaiak ma is magyarul beszélnek — gyermekeikkel együtt. Ok modták egyszer: „Mi sohasem hagytuk el Magyarországot, a határok hagytak el bennünket.”

— Ilyen előzmények után bizonyára voltak már kapcsolatai, amikor 1980. januárjárt ausztráliai nagykövetté nevezték ki.

— Igen, annál is inkább, mert korábban már indonéziai nagykövetségként is képviseltem ezt a területet. Ez a földrésnyi ország, a hajdani börtönösziget 88-szor nagyobb mint hazánk, s mindössze 15 millióan lakják. Minden megtalálható itt, ami valahol is fellelhető a földön — ma Ausztrália a lehetőségek hazája. Keményen dolgozó, szorgalmas emberek élnek itt, akik csak most kezdik felfedezni, hogy rajtuk és Anglián kívül más helyek is léteznek a nagyvilágban. A bevándorlás jelentős, bár ma már szelektálnak. Az ideköltözők azonban munkához, lakáshoz jutnak (amit később letörlesztenek). Az itt élő

magyarok szorgalmukkal nagyon jó hírnevet szereztek maguknak. A követségi munka jórésze a velük való foglalkozásból állt — egyebek között igyekeztünk elérni, hogy a tehetősebb magyarok segítsék a gazdasági kapcsolatok továbbfejlesztését. Eredményként könyvelhetjük el azt is, hogy 1974-ben — a két ország történetében először — Ausztrália külügyminisztere Magyarországra látogatott.

— Tudomásom szerint ide nyugdíjba vonulásával nem hagyta teljesen abba az aktív tevékenységét.

— Úgy érzem, azt a rengeteg tapasztalatot, amit a világ minden tájáról szereztem, nem hagyhatom kihasználatlanul — jelenleg mint a Sasad Műszerüzem műszaki tanácsadója próbálom kamatoztatni ismereteimet (felhasználva korábbi kapcsolataimat is), s a visszaemlékezéseim megírásához is elkészítettem már a vázlatot.

— Sok sikert kívánok tovább munkájához, s köszönöm a beszélgetést.

Zsubóri Ervin



Amazon

Fotó: Sass Ákos

Többszorosítás finanszírozás

Sorozatunk előző részében a többszörös képzés, a modulrendszer, valamint az induk-tív-konduktív képzési mód-szer fogalmait kíséreltük meg körbejárni. Ezúttal az egy-temfejlesztési terv egy másik sarkalatos eleme, a többszorosítás finanszírozás fogalmát próbáljuk bemutatni. Hiszen nyilvánvaló, hogy a fej-lesztés elsősorban a szem-életváltáson, de másodsorban rögtön az anyagi feltételeken áll vagy bukik.

A rekonstrukció továbbvitelén és befejezésén, a szá-mítástechnikai, oktatástechni-ka, könyvtári fejlesztésén, a nyelvoktatás követelményein, a szükséges új kollégium, so-ciális, közművelődési és sportlétesítmények létesítésén, általában az infrastruktúra bővítésén túlmenően maga a színvonalas oktatói és hallga-tói munka ösztönzése is pótlólagos befektetést igényel. E befektetések azonban meg-felelő felhasználás esetén mindenütt a világon jól ka-matoznak!

Mindezek érdekében az egyetemfejlesztési terv a többszorosítás finanszírozás ki-alakítását célozza. Világos ugyanis, hogy az állami költ-ségvetés nem képes a felső-oktatás fejlesztését finanszí-rozni. Az is tudnivaló, hogy a minőségi fejlesztés a meny-nységi fejlesztésnél pénz-igényesebb; hogy a pusztán költségvetési intézményként viselkedő egyetem nincs ösz-tönözve a hatékony felhasz-nálásra, viszont teljesítménye sem mérhető; és hogy egysé-gesen támogatott következe-tes koncepció megvalósítá-sára, vagy megfelelő játék-szabályok szerint versengő sokszínűsége lehet pénz szerezni, de állandó meddő bel-ső vitára, egymás marcangol-ására nincs, aki fizet.

Mely tényezők biztosíthat-ják mégis az egyetem fejlesz-tésének, működésének anyagi fedezetét? A felsőoktatási al-ágazatnak a nemzeti jövede-lemből való nagyobb részese-dése; a felsőoktatás belüli konvencionális túlzó diszpre-ferenciák (a gazdasági és hu-mán képzés kárára); leépítése mellett (figyelembe véve azt is, hogy a műszaki felsőoktatás-ban a bevételek 83, a köz-gazdaságban pedig csak 49 százalékra származik KK-be-vételből!) a hatékonyabb fel-használás is fontos. A büro-

ratikus szétosztás helyett az azonos feltételek melletti nor-matív támogatás, illetve a verseny az eszközökért lenne a másik tényezőcsokor. A belső tartalékok feltárása, a rugal-masabb szabályok alapján azok esetleges átcsoportosí-tása, jobb kihasználása az egyetemen belüli provinciális részérdekeken való felül-emelkedés segítségével a har-madik csoport. Az egyetem tudományos szolgáltató és termelő tevékenysége, bizo-nyos önköltséges képzési for-mák működtetése mellett meg kell találni a vállalko-zási formák közül azokat, melyek a megfelelő kutatási eredmények hasznosításával hatékony források lehetnek. Az egyetemi és különösen a nemzetközi együttműködés fokozása anyagilag is gyű-mölcsozik. S végül a termelő szféra erőforrásainak közvet-len bekapcsolása az egyetem finanszírozásába lehet a leg-jelentősebb tényező. (Erre az egyik jó példa az agrárfelső-oktatás.) Hiszen a vállalatok, intézmények számára sem mindegy, hogy a jövőben mi-lyen színvonalú és irányult-ságú képzés folyik az egye-temen!

Minderre máris nem egy jó példa van. Így új nemzetközi szerződéseink, a KTI és a Soros-alapítvány együttműkö-dése, az ECONOMIC tevé-kenysége, vagy éppen az egyes közművelődési csoportok, rendezvények külső finanszíro-zása, a kollégiumok nyári hasznosítása stb. Az ECONO-MIX számottevő bevételének egyébként ésszerűbb hasznosít-ása is kínálkozik, például alapítvány formájában köz-vetlenül a fejlesztés ösztönzé-sére, az infrastruktúra fejlesz-tésére és ifjúságpolitikai célokra fordítani.

Tehát nem biztos, hogy szétárt karokkal kell vár-nunk a manát, az egyetem maga, de esetenként az egyes tan-székek is képesek külső köz-reműködőket találni fejlesz-tési programjaikhoz.

Mindennek szükséges való-ra váltáshoz azonban vállal-kozó készség, menedzsertípusú vezetői szemlélet is kell.

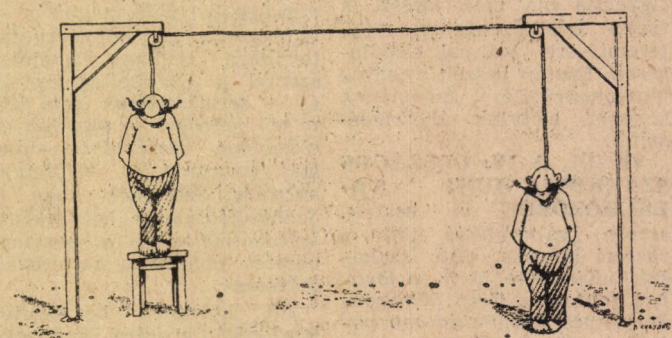
A legfontosabb persze, hogy meg is legyen az a céltudatos fejlesztői munka, amelyhez a külső közreműködőket keres-niük. Különben ki működne közre?

B.

A kultúra mindenkié

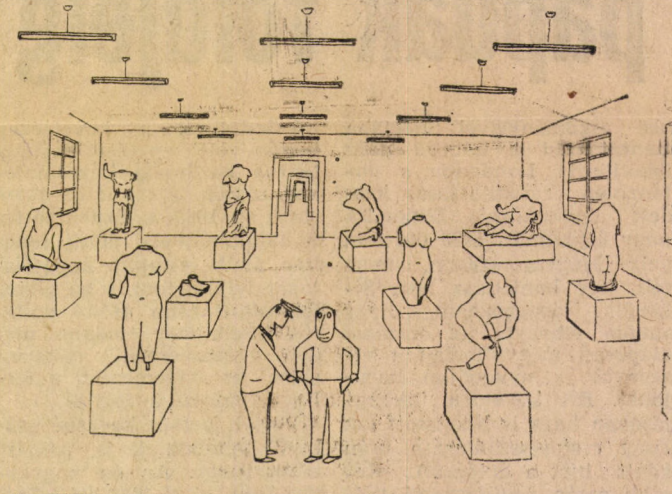
Egyik, főleg magyar filmeket játszó mozinkban, sorban állás közben rikkító, néhol pirossal szedett tábla akad a szembe: „ITALOS ÉS APOLATLAN VENDEGET A PÉNZ-TÁRNÁL NEM SZOLGÁLUNK KI!” Félelem fog el. Gyorsan bekapok két mentolos cukorkát, nehogy megérezdön lehel-letemen az uszonna után elfogyasztott sör, s szorongva les-kelődöm át az előttem álló váll fölé: nincs-e véletlenül alkoholszonda a pénztárosnő asztalán. Aztán újabb felismerés: hiszen két napja nem borotválkoztam!! Borotás arco-mat kabátom gallérja mögé süllyesztve kérek egy jegyet a diákberletemre (amire különben már nem vagyok jogosult). Fellélegezve dugom zsebembe a jegyet, s besomfordálok az előtérbe. A felfokozott feszültség után első utam az illem-helyre vezet, amit most már minden további nélkül látogat-hatok — átjutottam a szűrőn, az újabb tábla már mellettem áll: „A WC-T CSAK MOZIJEGGYEL RENDELKEZŐK VE-HETIK IGÉNYBE!”

ZS. E.



Viccek

- Vetközzenek, ma fürdés van — mondja a börtönőr.
- Igazán szükség van erre? — kérdezi kedvetlenül az egyik fogoly.
- Nem szégyelli magát, így irtózni a fürdéstől! Tulaj-donképpen mikor fürdött utoljára?
- En? Hiszen én még nem voltam büntetve!
- Kérek öt villamosjegyet, de ha lehetséges, ülőhelyre!
- A fiára vonatkozóan van egy jó hír és egy rossz — mondja a fiát látogató anyának az internátus vezetője.
- Először a jót mondja! — kéri az anyja.
- A fiát ma május királynőjének választották.
- En nem venném el Susit feleségül, Heinrich. Minden férfival lefeküdt a faluban.
- Ó, hát nem olyan nagy ez a falu!



Emancipáció

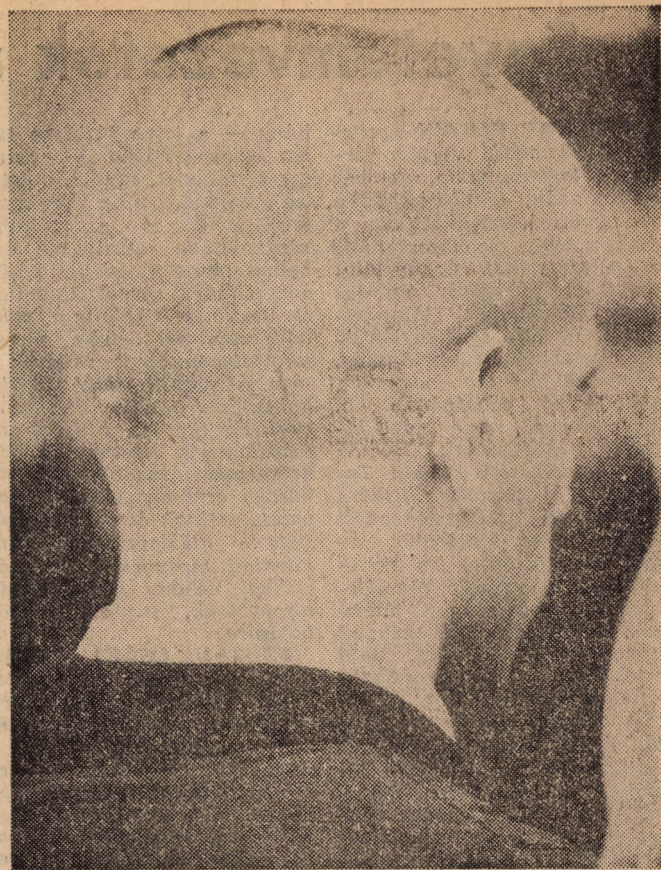
Ülök a tv előtt, s az éppen esedékes női teremfoci-torna döntőjét nézem, szurkolom végig nagy élvezettel. Emlékszem, néhány évvel ezelőtt a focifarsangon ráadásaként, kuriózum-ként rúgták a bőrt a lányok — akkor elnéző mosollyal, az egy-egy szebb megmozdulást lelkesen ünneplve figyelték a nézők, s figyeltem én is a mulatságot. Mára ez a játék „fel-nőtt” korába lépett, s jószerével „női” focinak már csak any-nyiban nevezhető, amennyiben nők játszásk (legalábbis a két élecsapat, a László Kórház és a Renova esetében ez biztosan így van, de mivel más csapatokat nem nagyon látni a kép-ernyőn, belőlük tudok csak következtetni a sportjog helyzetére is). Az említett döntő — ahogy mondani szokás — igazi ku-pahangulatban folyt le: volt nagy fordulat a mérkőzésen (a korábban vesztesre álló csapat, a László Kórház nyert), volt hatalmas lövések, szenzációs gólok, helyenként sziporkázó, de végig lelkes, hajtócsapattal, igazi indulatok (a Renovás csatár úgy fellökte ellenfelét, hogy szinte nyekkent) és persze ki-állítások is. Egyszóval remek meccs volt. Persze a focista lányok és asszonyok már nem csak teremben, hanem nagy pályán is üfekték a labdát, sőt nemrégiben a nemzeti válogatott színeiben is sikert értek el.

A meccset nézve eszembe jut egy másik újsághír is: a magyar női vízilabda válogatott az Európa Bajnokságon má-sodik helyezést ért el a hollandok mögött. Szerencsésük volt — mondhatnánk, ám a főlányos, helyenként 10-15 gólos győ-zelmek nem erről tanúskodnak. Engem nagyon meglepett ez a siker, igazán nem gondoltam volna, hogy a női vízilabda nálunk ilyen fejlett (sőt, megvallom, eszembe se jutott volna, hogy egyáltalán létezik), de sportberkekben talán még na-gyobb szenzációnak számít az, hogy a napokban avatták a magyar öttusa sport történetének első női országos bajnokát. Egylőre ugyan még csak néhányan vannak, akik olyan szín-ten művelik a sportot, hogy országos versenyen is elindulhat-nak, de számuk nyilván rohamosan szaporodni fog.

Nem sporthír, de hogy még szebb legyen a kép, említ-sük még meg: újabban bizony a nőket is behívják nálunk ka-tonának — igaz napjainkban még csak az egészségügyi dol-gozókat, de azért ma már nem lehet egy nőnek, aki panasz-kodik a szüléssel járó problémákra azzal visszavágni, hogy nekünk férfiaknak viszont katonának kell mennünk.

Vajon mi lesz a következő hír, a következő lépés az „emancipáció” útján? Reméljük, nem az, hogy holnaptól ben-ünket is vár a szülőszoba (ahová belépni — köztudottan — már ma is szabad).

Zsbori Ervin



... a fej a fontos, nem a haj

„Szentségtörés”

Hideg napsütésben lépnek ki a kapun. Melegük van. Fel vannak villanyozva. Arcukon virít az órán le-zajlott vita heve.

A kapu előtt még szokás szerint letanyáznak, mielőtt ki-ki menne az útjára. A korlátnak dölve elevenítik fel az alig néhány perccel ezelőtt lezajlott eseményt. Még egy darabig vacillálnak a kapuban, végül a fiú győz: megnéznek egy filmet. De jegyet már nem kapnak. Mire Olga indítványára betérnek az utca másik oldalán lévő zsinagógába.

Régi vágja ez a lánynak. Sokszor tett rá kísérle-tet, de mindig zárva találta. És most legnagyobb meg-lepetésükre simán besétáltak.

Egy idősebb ember matat a zsinagóga túlsó felében. Nincsenek egyedül. A padok mellett megállva nézelőd-nek hangtalanul. Jól érzik magukat. A hatalmas boltív ünnepi hangulatot áraszt. Valami megmagyarázhatatlan lelki telítettséggel lassan felfedezőútra indulnak, bele-feledkezve a titokzatos ismeretlenségbe. A csönd némán nekifeszül a falaknak. Vagy húsz perc telik el, mire Olga lassan a fiú kezébe csúsztatja a kezét, jelzi, hogy indul-hatnak kijele.

Nyitják a kaput, de zárva. Nem tudják elhinni. Eröl-ködnék, nyomják a kilincset. Nem létezik, hogy bezárták volna, hiszen nem láttak senkit a kapu felé menni. Hirtelen megfordulva az öregembert keresik. Döbbenet látják, hogy nincs. Csak most veszik észre, hogy egyre jobban szürkül. Kiabálni kellene. Hőmpölyög a kiáltás a híres akusztikájú épületben. A néma válasz rémisztő. Szörnyű lenne itt eltölteni egy éjszakát, tutát az agyu-kon. Kell valahol lenni egy kijáratnak. És mint a ful-dokló: a mentőövet, úgy ragadják meg ők is a felfede-zett ajtó kilincset. Zárva. Tovább keresnek. Még egy ajtó, és még egy zárva. Gábor rázza, rángatja a kilncset, dühében már majdnem elbógi magát. A lányt okol-ja; minék kellett idejönni! És futva keresik tovább a ki-járatot. Na végre. De ez is zárva. A fiú újra rákérzi. Most már hisztérikusan szidja, gyalázza Olgát. Pattaná-sig feszülnek az idegek. Mire Olgának végre kinyílik egy ajtó. Aztán egy folyosó, a kert és végre kint az utcán.

Felszabadult sóhaj. Hatalmas megkönnyebbülés a be-zártág nyomasztó érzése alól. Gábor boldogan átöleli a lányt, de Olga már siet. Értetlenül néz a karjaiból ki-búvó lány után. Olga vissza sem néz. Egyedül baktat hazafelé a lámpák fénye alatt, fázósan, síros hangulat-ban, mint akit becsaptak.

H. E.

A Szócsőről

Napjaink néhány, soka-szok, mindenkit egyformán érdeklő gazdasági, tár-sadalmi, politikai, kulturális és egyéb kérdéseit kutató és a kérdésekre választ kereső előadás- (vita-) sorozat indul december elején.

Az ötlet tavaly született meg két elsős fejében. Cél-juk az, hogy olyan előadá-sokat, beszélgetéseket szervez-zenek, amelyeken közvetlenül érzelhető problémákkal, széles körben ismert kutató-sok, céljaival ismertessenek meg minél több egyetemistát. Fontosnak tartják a sokrétű-séget, ezért igyekeznek nem-csak az egyetem szűken vett profiljához igazodó előadásokat hívtani.

A szervezés nyár végén in-dult el telefonokkal, szemé-lyes beszélgetésekkel. Foko-zatosan alakult ki az előadá-sok lehetséges programja, formája, időrendje. Ezek szerint lehetőleg ha-nyonta jelentkezik a Szócső egy csütörtök estén, valohol az egyetemen. Elsőként BÉKESI LÁSZLÓ pénzügyminiszter-helyettes lesz vendégünk, aki a hama-rosan bevezetésre kerülő SZEMÉLYI JÖVEDELEM-ADÓ-RENDSZERRŐL fog tá-jékoztatást adni. Ez, úgy hisz-



A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Felolós szerkesztő: FARKASINSZKYNE HALAY EDIT
Szerkesztőség: 1093 Budapest IX. Dimitrov tér 8. Telefon: 171-548.
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest, VIII. Blaha Lujza tér 8.
Felolós kiadó: TILL IMRE vezérigazgató 85-5957. Szikra Lappnyomda, Budapest
Felolós vezető: CSÖNDES ZOLTAN vezérigazgató

Őszi tájkép, kutyával

Szaltó mortale

Meleg őszi reggel a HÉV-állomáson. A késő vonat miatt jókora tömeg gyűlt össze már. Várakozás. Hirtelen egy kivert kutya — fekete, loncos bundájú — érkezik a várakozók közé. Többen óva-kodva hátrébb húzódnak, el-kerülendő a kétes törleszke-dést, mások felé rúgnak, a gyerekek kavicsal dobálják. Végre feltűnik a HÉV, az em-berek felsorakoznak a fel-szálló járdaszegeten. A kutya, hirtelen ötlettel odakocog a sínparókhoz — a vonat már egészen közel —, s komóto-san befekszik a két vágány közé. Megdőbent, zakatolá-sal széttördelt csend, majd kiabálás: Nem mész onné!! A vezető sípol, de megállni már nem tud, a vonat átsza-lad a négy lábú felett. Néhá-nyan felsikoltanak, kezüket szemük elé kapják. Senki sem száll fel, a síneket figyeli mindenki. Néhány pillanat múlva egy kócos fej bukkan fel a kerekek között. Figyel-mesen széttekint, mintegy le-aratja a felszakadt sóhajtósa-kat, majd halálos nyugalom-mal kimászik a szerelvény alól, s kiöltött nyelvvel el-baktat a kijárat felé.

Őszi szerelem

A jókora homokkupac tete-jén — túrva a fejükre hulló falevelek piszkálódását — ül két vöröses feketés kutya egy fiatal német juhász,

meg egy nagytestű drótszörű foxi), azonos tartásban, hát-só lábait maguk alá húzva bámulják az őszit, a szerelmes semmittevés jógával és örö-mével mulatják az egymás-ra szánt időt. Néha — szinte párhuzamos mozdulattal — szettekingenek az elmulást su-gárzó tájon, majd beleréved-nek újra a közös mozdulatlan-ságba.

Hűség

Sétálgatva az állomáson, a magas vasúti töltés oldalában két kutyát veszek észre. Az egyik halott — kővé meredt testtel, kinyújtott lábakkal fekszik a száradó gazban, a vonat üthette el. Mellette ősz-szekuporodva, csapzott fejét mellső lábaira hajtva egy má-sik — homlokát ráncoló fel-húzott szemöldöke alól végtelen szomorúságot, de ugyan-akkor féltést sugárzó szemek-vel figyeli közeledésemet. A beérkező vonat takarja el őket előlem. Másnap reggel — kíváncsiságból — újra el-ballagok a helyre: a két ku-tya változatlan testhelyzet-ben, ugyanott fekszik. Ugyan-azok a keserű, mindenrekész szemek. Harmadnap már eszelős fénylen csillog elő a tekintet. A negyedik napra eltűntek a kutyák. Csak egy markológép, vagy jókora la-pát által kiharapott töltésdár-ab jelzi a háromnapos időt-len hűség helyszínét.

ZS. E.